

& Diakonie Parochie

Een uitgave
van het LKDB

Jaargang 25

Nummer 3

**September
2012**

Diaconale studies. *Dienst van het Woord. Mystagogie.*

De dienst van het Woord bij de evangelist Lucas

Wie goed doet goed ontmoet

“Het is machtig mooi werk”

“Armoede wordt om de vijf jaar herontdekt”

Inhoud

Ter inleiding	1
De dienst van het Woord in Luc. 10:38-42 en Hand. 6:1-6	2
Goed doen doet goed, wie goed doet goed ontmoet	8
Liefde maakt vindingrijk - Lessen uit de Ariëns Prijs	12
“Het is machtig mooi werk”	14
Hoe vrijwilligers aan te spreken in deze tijd?	18
Ouderen en jongeren: met of naast elkaar?	20
Diaconie en mystagogie: een vreemd stel	22
Zilveren tijdschrift in 2012	24
“Armoede wordt om de vijf jaar herontdekt”	25
Sirviendo Junt@s	27
Diaconie Franstalige Afrikanen Leiden e.o.: een ontdekking	29
Ondersteuning bieden aan mensen met weinig inkomen	31
SchuldHulpMaatje in Rijswijk	33
Sociale Alliantiedagen 2012 en Dag van Verzet tegen Armoede	34
<i>Diaconie in tien woorden</i> boekbespreking	35
<i>Echt zijn. Jonge mensen over leven met aandacht</i> boekbespreking	37
Agenda en weetjes	39
Cordaid Programma Nederland	40
Colofon	
Meditatief: <i>Je bent dichterbij dan je denkt</i>	

Redactioneel

Het tijdschrift *Diakonie & Parochie* gaat in op ontwikkelingen rond diaconie in parochies, Parochiële Caritas Instellingen en katholieke gemeenschappen. Inhoudelijke reflecties, beleidsmatige vergezichten, oogst van conferenties en werkdagen, concrete voorbeelden, interviews met mensen in de praktijk, recensies van relevante boeken vullen de pagina's. Het aantal pagina's per nummer bedraagt 40. Zo is *Diakonie & Parochie* een praktisch katholiek diaconaal tijdschrift. Voor redactionele contacten: crijns@ziggo.nl

Ter inleiding

Hub Crijns

We zijn de eerste helft van de vijftiende jaargang van het tijdschrift *Diakonie & Parochie* al voorbij. Ook in dit derde nummer vindt u een pagina terug over de zilveren jubilaris.

Vorig jaar verschenen twee grondige diaconale studies. Henk Meeuws heeft over zijn dissertatie *Diakonie. Van grondslagenonderzoek tot een pleidooi voor een diaconale mystagogie* (Narratio 2011) al de nodige inleidingen gehouden. Het boek is inmiddels herdrukt. In dit nummer leest u de uitleg hoe Henk diakonie en mystagogie aan elkaar knoopt en daarin het hart of het wezen van geloof vindt.

Diakonie in beweging. Handboek Diakoniewetenschap (uitgeverij Kok samen met landelijk bureau DISK, 2011) is begin december gepresenteerd. De auteurs gaan uitgebreid in het eerste deel op de bijbelse en historische bronnen in. In het tweede deel komen vier trendsettende thema's vanuit de hedendaagse context in beeld, die de diaconale agenda bepalen. In dit nummer neemt Bart Koet u mee in zijn onderzoek naar de Dienst van het Woord bij de evangelist Lucas in zijn evangelie en in de Handelingen.

De vakantietijd brak aan terwijl verkiezingen zijn aangekondigd voor september. De Tweede Kamer maakte nog even de begroting voor 2013 op orde en regelde alle regelzaken van het Lente Akkoord. Het goede nieuws is dat we de begroting op orde hebben en geen boete vanuit Europa krijgen. Het slechte nieuws is dat iedereen de extra bezuinigingen gaat voelen, vooral door hogere eigen bijdragen en een hogere BTW. Studenten gaan de langstudeerboete krijgen.

En uitkeringsgerechtigden moeten veel gaan solliciteren. Wie een laag inkomen heeft mag extra op de centen gaan tellen, want al die eigen bijdragen hakken er stevig in. De aandacht voor armoede en schulden zal binnen de diaconale activiteiten niet gaan ontbreken. Evenmin de aandacht voor migranten, vreemdelingen en vluchtelingen.

De zomer bracht ons nul punten bij het voetballen, geen glorie in de toer de France, maar wel Hollandse Helden bij de Olympische Spelen in London. Eind augustus bracht als toetje de zon en stevige warmte. Daar konden de vele werklozen even van genieten. Want onrustbarend is de stijging van de werkloosheid wel: we zijn de half miljoen gepasseerd en de verwachting is: nog meer. Niet alleen de crisis zorgt voor banenverlies: ook de bezuinigingen beginnen hun tol te eisen. En wie zijn baan verliest en een eigen huis heeft mag wel heel goed gaan opletten. Zowel op de centjes als op het huwelijk. Want een scheiding met een onverkoopbaar huis is letterlijk in de schulden terecht komen.

Ook na het verschijnen van vorige nummers van de zilveren jaargang van *Diakonie & Parochie* liet u als lezers (m/v) positieve berichten horen. Die lezen of bekijken we graag. Vertel het goede nieuws verder en werf mee aan nieuwe lezers. Dit jaar is zoals eerder aangekondigd de prijs van de jaargang opgetrokken naar 20 euro (inclusief portokosten). Elk boekje kost vijf euro en voor dat bedrag heeft u een schat aan informatie in handen. Het LKDB doet zijn best om bij de actualiteit te blijven. Voor al uw reacties en meningen kunt u terecht bij eindredacteur Hub Crijns. Adres: crijns@ziggo.nl.

De dienst van het Woord in Luc. 10:38-42 en Hand. 6:1-6

Bart Koet is bijzonder hoogleraar Vroegchristelijke letterkunde
(Tilburg School of Theology)

In Diaconie in beweging. Handboek Diaconiewetenschap heeft Bart Koet laten zien dat de diakon-stam bij Plato en Paulus duidt op een bemiddelende taak. Maar zou dat elders in het Nieuwe Testament ook zo zijn?

Het antwoord zoeken we in Hand. 6:1-6. Deze tekst is een van de oerteksten waarop de voorstelling van *diakonia* als 'nederige dienst' is gebaseerd. De 'Zeven' ontvangen van de apostelen een aanstelling om de tafels te dienen. *Diakonia* staat voor een wisselwerking tussen de dienst van het woord en de dienst van de tafel. De dienst van het woord is nadenken over de inspiratie vanuit de schrift en de wisselwerking is bedoeld om de gerechtigheid zo sterk mogelijk te maken. In moderne taal zouden we zeggen om de zorg om de naaste zo goed mogelijk vorm te geven. Inderdaad wordt in Hand. 6:1 het Griekse woord *diakonia* gebruikt om de dagelijkse bediening (Statenvertaling) te omschrijven.

Wat betekent *diakonia* in Hand. 6:1?

De Australische exegeet John Collins stelt dat Lucas in Hand. 6:1-6 bewust het woordveld *diakonia* gebruikt in een kritische fase van zijn werk. In Hand. 1:17.25 is het woord *diakonia* de typering van een belangrijke functie. Het is immers synoniem met apostelschap (Hand. 1:25). Hetzelfde lijkt in Hand. 6:4 te zijn. Collins meent, dat zowel in Hand. 6:1 als in Hand. 6:4 *diakonia* gebruikt wordt om de ambtelijke kant van een functie te benadrukken (Collins, *Diakonia* 1990, 230-231). Collins werkt die stelling in het boek *Deacons*

and the Church. Making connestions between Old and New uit (2002, 47-58). In Hand. 6:1 staat: 'en hun weduwen (*van de Hellenisten!*) werden voorbijgezien bij de dagelijkse *diakonia*'. Gangbaar is dat de drie woorden van het woordveld *diakon* in Hand. 6:1-6 verschillende betekenissen krijgen: (a) distributie van eten aan arme weduwen; (b) de activiteit van het serveren van dit eten aan de tafels; en (c) de prediking van het woord. Een nogal breed scala dus: van gaarkeuken tot apostolische prediking (Collins 2002, 50). Collins meent dat deze weduwen niet worden overgeslagen bij iets als een voedseldistributie, maar dat ze verstoken zijn van de dagelijkse prediking van het Woord. In Hand. 5:42 is verteld dat de apostelen alle dagen in de tempel en in de 'huizen' leren en verkondigen. Het verhaal stopt niet in Hand. 5:42, en er is een duidelijke verbinding met het vervolg in Hand. 6. Net als in Hand. 5 (5:12.18.29.40) zijn ook in Hand. 6:2 de apostelen

de hoofdpersonen. Bij die voortgaande 'apostolische activiteiten' valt in Hand. 6:1 het woord *diakonia*. Toenmalige toehoorders zouden bij het horen ervan op grond van wat ze gehoord hadden in Hand. 1.17.25 en op grond van het gebruik van *diakonia* in de Griekse taal, onmiddellijk aan een soort ambt denken (Collins 2002, 57). Net zoals wij bij het horen van het woord *minister* (en dat was eens de Latijnse vertaling van *diakonos*) ook denken aan een hoge functie in ons staatsbestel. Volgens Collins hadden de Grieks-sprekende weduwen niet de (iets grotere) vrijheid van de Joodse vrouwen en mochten zij dus niet naar

de tempel gaan. Bovendien veronderstelt Collins dat de weduwen van Hand. 6 geen Aramees zouden verstaan en zelfs niet-Joods zouden zijn. Deze weduwen zouden behoefte hebben gehad aan verkondigers in hun eigen taal die bij hen thuis aan tafel (Hand. 6:2) zouden kunnen aanschuiven om daar het evangelie te verkondigen. De 'Zeven' zijn dan de nieuwe groep van predikers; zij garanderen de voortgang van het Woord. Collins' betoog is boeiend en origineel. In het evangelie van Lucas is de voortgang van Jezus door Israël op weg naar Jeruzalem een hoofdthema. In Handelingen wordt een vergelijkbare beweging verhaald: de voortgang van het Woord door de wereld met als einddoel Rome (Hand. 28:16-31; zie 19:21 en 23:11). Collins benadrukt terecht dat Hand. 6 een cruciale bijdrage is aan een belangrijk thema van Handelingen en dat de 'Zeven' als nieuwe groep predikers zorgen voor continuïteit.

Dienst van het Woord

Een aantal details uit het voorafgaande is voor ons niet helemaal overtuigend. Een voorbeeld hiervan is de veronderstelling dat de weduwen van Hand. 6 van oorsprong niet-Joods zouden zijn. Maar in Hand. 6 is nog geen sprake van verkondiging aan de niet-Joden. Dit komt pas in een latere fase. Na de verkondiging aan Joden volgt die aan Samaritanen (Hand. 8:1-5). De wending naar 'de volken' ontvouwt zich in het vervolg van Handelingen, te beginnen met het bezoek van Petrus aan Cornelius. Vooral geloven wij niet dat *diakonia* in Hand.

6:1 alleen op de verkondiging van het Woord duidt. Wij vermoeden dat er ook sprake is van een materiële zorg voor de weduwen. In dit artikel zullen we één argument uitwerken. Wij menen dat het voor de betekenis van Hand. 6:1-6 in het dubbelwerk van Lucas noodzakelijk is om deze perikoop te lezen in het licht van Luc. 10:38-42. We zullen zien dat in beide teksten een discussie speelt die van belang is voor de wisselwerking tussen de 'dienst van het Woord' (Hand. 6:2.4) en 'het dienen aan de tafels van de weduwen' (Hand. 6:2).

Lucas 10:38-42

We behandelen hier Hand. 6 vanuit een samenhang in woordgebruik tussen Hand. 5 en Luc. 10:38-42 (Koet B.J., *De diakonia van het 'Woord': over een samenhang tussen Lukas 10:38-42 en Handelingen 6:1-6* in: Utrechtse Theologische Reeks, 2008, 47-56). De perikoop over Jezus' bezoek aan Martha en Maria is onderdeel van een groter geheel.

Zoals in Luc. 10:38-42 'leren' een grote rol speelt, is het leeraspect ook duidelijk aanwezig in de eerdere passage. In het verhaal over de barmhartige Samaritaan (Luc. 10:25-37) komt een wetgeleerde met een vraag over het 'doen': 'Wat moet je doen om het eeuwig leven te verwerven?' Jezus vraagt naar wat er geschreven staat in de Wet en hoe de wetgeleerde die leest (Luc. 10:26). De wetgeleerde citeert Deut. 6:5 (Luc. 10:27). Jezus antwoordt hem: 'Je hebt juist geantwoord: doe dat en je zult leven' (Luc. 10:28). Maar het gesprek is daarmee nog niet afgelopen. De man komt met een nieuwe vraag: 'Wie is dan mijn naaste?' Jezus antwoordt met het

Naakt en gij hebt Mij gekleed

Ik heb dorst geleden en ge hebt Mij te drinken gegeven

verhaal over de man die op de weg van Jeruzalem naar Jericho voor half dood ligt. Aan het einde van dit verhaal komt het woord 'doen' weer pregnant naar voren. Op Jezus' vraag wie nu de naaste was van de man die in rovershanden viel, antwoordt de wetgeleerde: 'Die barmhartigheid deed'. Jezus besluit: 'Ga heen en doe jij evenzo' (Luc. 10:37). We zien in deze passage een samenhang tussen interpretatie van de Wet en de praktijk, *tussen leren en doen*.

In het Luc. 10:38-42 komt de verhouding tussen doen en leren weer aan de orde vanuit een ander perspectief. Op Jezus' tocht naar Jeruzalem (cf. Luc. 9:51) ontvangt een zekere vrouw met de naam Martha (dat betekent zoiets als 'bazin') hem in haar huis. Deze vrouw had een zus, Maria genaamd. Maria is eerst als zuster van Martha omschreven en krijgt dan haar naam. Deze constructie en het beginrijm van de namen (Martha en Maria) suggereren

dat deze twee vrouwen in een bijzondere verhouding tot elkaar staan, wellicht nog meer dan zomaar zusters. Die verhouding zal iets duidelijk maken over de samenhang van de houdingen die ze lijken te vertegenwoordigen. Maria zit aan Jezus' voeten en hoort zijn Woord. 'Zitten aan de voeten' is een standaarduitdrukking voor het leerling-zijn (zie bijvoorbeeld de uitspraak van Paulus 'opgevoed in deze stad aan de voeten van Gamaliël' in Hand. 22:3) 'Bazin' Martha is zeer bezig met 'dienst'. Zij is degene, die Jezus als gast ontvangt (Luc. 10:38). Haar activiteiten worden samengevat met 'veel diakonia'. In Luc. 10:38-49 zijn Martha's eigenschappen

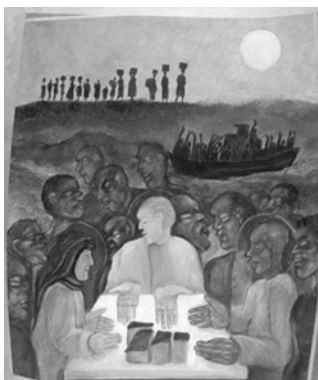
vooral positief. Martha is zelfs in staat Jezus te vermanen: 'Heer, gaat het jou niet aan dat mijn zus mij *achterlaat om te dienen*' (Luc. 10:40; Met de vertaling 'achterlaten' wordt aangegeven dat in Hand. 6 hetzelfde werkwoord gebruikt wordt).

Jezus spreekt Martha twee maal aan. Elders in de schrift kan een dubbele aanspreking het begin van een roepingsverhaal zijn: zie Hand. 9:4; 22:7; 26:14, maar vooral Ex. 3:4; cf. Gen. 22:11. Jezus antwoordt haar dat zij zich

weliswaar veel bekommert en zich zorgen maakt maar dat er maar één ding nodig is, en dat Maria dat deel heeft gekozen en dat dit deel niet van haar weggenomen zal worden. We zien hier dat 'leren' enerzijds en het 'dienen en doen' anderzijds in oppositie met elkaar komen te staan. Maria leert en Martha heeft een bepaald soort *diakonia*.

Jezus onderstreept dat het luisteren naar het 'Woord', naar zijn leer, het betere deel is. Dat wil overigens niet zeg-

gen dat daarmee de *status quo* gehandhaafd blijft. Martha kan zich aansluiten bij Maria en ook Jezus' leerlinge worden. In dit verhaal onderstreept Jezus dat zijn leer het betere deel is. Dat deel kan van niemand afgenomen worden en mag niet verwaarloosd of achtergelaten worden. Deze korte passage zou ook te typeren zijn als de roeping van Martha tot het leerling-schap. Het werk van Martha, dat geschetst wordt als een 'in beslag genomen worden door veel *diakonia*' is overigens niet zonder meer te typeren als een nederige dienst. Zij is de bazin, die kan ontvangen, de boel overziet en daarbij ook Jezus durft aan te spreken om Maria een lesje te leren.

Ik ben een vreemdeling en
gij hebt Mij gehuisvest

Leren en doen in Handelingen 6:1-6

Het werk van Martha wordt in Lucas aangeduid met het Griekse woord *diakonia*. Het is de enige keer in de evangeliën dat dit woord gebruikt wordt. In Handelingen, het vervolg op het Lucas evangelie, komt het daarentegen acht keer voor. De belangrijkste parallelpassage is daarbij Handelingen 6. In beide keren gaat het expliciet over het maken van keuzes: Maria heeft haar leerling-schap gekozen en de menigte van de leerlingen kiest de zeven mannen. Het feit dat Hand. 6:1 de eerste keer is dat het uit het evangelie zo bekende woord 'leerling' gebruikt wordt, draagt bij aan de sfeer (zie ook Hand. 6:7).

'Dienst van het woord' en 'dienen aan de tafels'

Belangrijker dan de overeenkomsten in woorden is dat in beide verhalen twee dingen uitgelicht worden: in Luc. 10:38-42 de 'dienst van Martha' tegenover het 'leren van Maria' en in Hand. 6:1-6 de 'dienst van het Woord' tegenover het 'dienen aan de tafels'. We krijgen de indruk dat Lucas een verband heeft willen leggen tussen deze twee teksten en de tekst van Luc. 10 wordt uitgediept in Hand. 6. Het effect van deze verbinding is dat Lucas de implicaties van de evangeliëtekst verbreedt. Wat van belang is voor de personen in de verhalen van het evangelie, blijkt ook een les te zijn voor de hoofdpersonen van Handelingen. Voor de lezer van Handelingen wordt zo'n thema alleen al door de herhaling van dubbel belang. In de inleiding van deze passage wordt gesteld dat in een tijd van groei van de ge-

meente gemor ontstaat van de 'Hellenisten' tegen de 'Hebreeën' (Hand. 6:1). De weduwen van de 'Hellenisten' zouden bij de dagelijkse *diakonia* voorbijgezien worden. De apostelen roepen alle leerlingen bij elkaar en stellen dat het niet welgevallig is dat de apostelen het Woord achterlaten om de tafels te dienen. Er worden zeven mannen gezocht, die voor deze 'noodzaak' aangesteld moeten worden. De apostelen zelf blijven volharden in het gebed en in de *diakonia* van het Woord (6:4; volhardend in het gebed, in de leer van de apostelen, in de gemeenschap van breken van brood, zie ook Hand. 1:14 en 2:42.46).

In Handelingen 6 staan zo de dienst van het Woord en de dienst aan de tafels in een zekere zin in concurrerende posities. In Luc. 10:38-42 stond het dienen van Martha tegenover Maria's luisteren als een leerlinge naar Jezus' Woord. Martha's dienen is duidelijk geen slavendienst, want zij is als huiseigenares

verantwoordelijk voor de materiële zorg bij Jezus' bezoek aan haar huis. De apostelen benadrukken dat de dienst van het Woord vóór gaat, maar dat dit niet ten koste van het dienen aan de tafels mag gaan. In Handelingen 6 is het een dienst aan weduwen. Elders in de schrift is een weduwe vaak symbool bij uitsteking van iemand die materiële nood heeft (zie Ex. 22:22, Deut. 10:18; 14:29, enz.). Er worden zeven mannen ingezet om in deze nood te voorzien. Er is geen principiële scheiding tussen materiële zorg en de dienst van het Woord. De apostelen hebben volgens Hand. 5:1 en Hand. 6:2 ook als uiteindelijke opdracht om voor de materiële zaken te

Ziek en gij hebt Mij bezocht

zorgen. Hun belangrijkste taak is de verkondiging, blijkt nu. De zeven uit Handelingen 6 krijgen de opdracht de apostelen te vervangen. In Hand. 6:1-7 nemen ze een materiële deeltaak over, maar in het vervolg blijkt dat ze ook delen in de *diakonia* van het Woord. In Hand. 6 wordt net als in Luc. 10:38-42 vooral een pleidooi gehouden voor het belang van de verkondiging en de leer, maar dat pleidooi vóór is geen betoog *tegen* de materiële zorg of voor een verdeling tussen materiële zorg en de zorg voor het Woord. Die horen bij elkaar. Wel zou je kunnen zeggen dat de *diakonia* van het Woord (een soort verzamelnaam voor de verkondiging van Jezus' leer) voorafgaat aan de materiële zorg, of - zoals het elders in het evangelie samengevat wordt - voor 'het doen'.

Leren leidt tot het juiste doen

Hand. 6:1-7 en Luc 10:38-42 zou men een motto kunnen meegeven en wel 'leren is belangrijker, want het leidt tot het juiste doen'. Dat is helemaal in lijn met wat eerder in het evangelie gebeurt. We vinden bijvoorbeeld ook in Luc. 6:47 en Luc 8:21 een nadruk op het voorafgaan aan het doen (vergelijk Luc. 18:18; zie ook Deut. 5:1). In Luc. 9:57-62 benadert Jezus iemand met de vraag of deze hem wil volgen, maar deze wil eerst zijn vader begraven (zie ook Mat. 8:18-22). Daarna zegt iemand dat hij Jezus wel volgen zal. Maar deze wil eerst afscheid nemen van zijn huis (geen parallel in Matteüs).

Ik ben in de gevangenis geweest en gij zijt tot Mij

Jezus antwoordt in beide gevallen met een verwijzing naar het Koninkrijk van God. Ook deze passage gaat over het stellen van prioriteiten.

Wat is groter: leren of doen?

Die spanning, dat dilemma vinden we verschillende keren in de rabbijnse traditie. Een beroemd voorbeeld is te vinden in Sifre Deut. 41 (een commentaar op Deut. 11:13). 'Eens lagen Rabbi Tarfon, Rabbi Akiba en Rabbi Josse de Galileër samen aan tafel in het huis van een pachter in Lod. Er werd aan hen de volgende vraag gesteld: Wat is groter: leren of doen? Rabbi Tarfon zei: groter is het doen. Rabbi Akiba zei: groter is de studie. Allen samen antwoordden en zeiden: Groter is de leer want die leidt tot doen.' (Sifre op Deuteronomium 11:13).

Deze rabbijnse tekst is onderdeel van een groter geheel. Daarin wordt de verhouding tussen 'leren' en 'doen' vanuit verschillende invalshoeken behandeld. In ons stuk tekst worden drie - in de rabbijnse traditie - zeer bekende rabbijnen opgevoerd in een vrij specifieke situatie. In een context die handelt over de verhouding tussen leren en doen wordt een vraag gesteld: Wat is nu belangrijker: 'leren' of 'doen'? Als eerste antwoordt Rabbi Tarfon. Hij meent dat het 'doen' groter is. Rabbi Akiba stemt voor 'leren', maar voordat de lezer de indruk kan krijgen dat het hier echt om alternatieven gaat, ant-

En Jozef nam het lichaam en wikkelde het in zuiver linnen en legde het in zijn graf

woorden de drie leraren samen: 'groter is de leer, want die leidt tot doen'. Daarmee is de uitspraak van het begin verdiept. Eerst werd gezegd dat 'leren' belangrijker is dan 'doen'. Vervolgens wordt uitgelegd waarom dat zo is: 'leren leidt tot doen'.

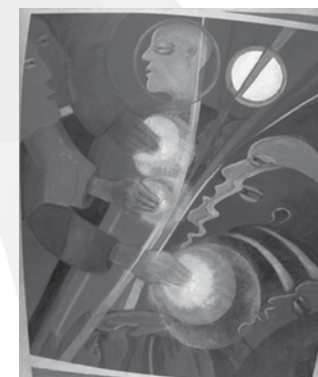
Leren leidt tot doen

In deze tekst speelt hetzelfde dilemma als in Luc. 10:38-42 en Hand. 6:1-6. De discussie zijn soortgelijke, met andere termen (wat voor de hand ligt, vanwege het feit dat het Nieuwe Testament in het Grieks is, en de rabbijnse geschriften in Hebreeuws en/of Aramees), met vergelijkbare concepten. In het verhaal van de barmhartige Samaritaan wordt verteld dat het gaat om het '(juiste) doen'. In Jezus' leer vinden we aanwijzingen voor dat 'doen' (met een verwijzing naar Deut. 6:5). Maar zoals blijkt uit het vervolg, het verhaal van Maria en Martha, is het leren van het Woord het beste deel en gaat het wellicht vooraf aan het 'dienen'. Jezus benadrukt dat Maria haar deel mag houden. Impliciet blijft de mogelijkheid open dat ook Martha aan de voeten van Jezus kan gaan zitten. Want iedereen kan van Jezus leren. Maria en Martha zijn als zusters familie, maar ook dat waar ze voor staan, het 'doen' van Martha en het 'leren' van Maria, zijn verwant: de houdingen die ze lijken te vertegenwoordigen hangen samen. Zoals ook elders in zijn dubbelwerk vult Lucas een passage uit het evangelie met één uit Handelingen aan. Meer nog dan in Luc. 10:38-42 blijkt in Hand. 6 dat de dienst van het Woord (semantisch verwant met 'leren'

en de 'verkondiging van het evangelie'; zie Hand. 5:42) voorrang heeft. Toch wordt ook in het dienen aan de tafels (de zorg voor de weduwen) voorzien.

In de discussie over Handelingen 6 en Lucas 10 wordt wel gesproken over de ondergeschiktheid van de ene activiteit (dienen aan de tafels, de dienst van Martha) aan de ander. Maar is dat zo? De twee activiteiten horen bij elkaar, maar het leren, de prediking, gaat vooraf aan de materiële zorg. Volgens

Handelingen 6 horen de verkondiging van het Woord en het dienen aan de tafels bij elkaar. Die laatste dienst is afhankelijk van de dienst van het Woord, maar de Dienst van het Woord zou moeten leiden tot de Dienst van de tafel. Opmerkelijk is dat, hoewel heel duidelijk is dat Luc. 10:38-42 en Hand. 6:1-6 samenhangen, het gebruik van de *diakon*-stam in Lucas 10 het mandaatkarakter van dienen minder op de voorgrond laat komen.

Want ik heb honger geleden en ge hebt Mij te eten gegeven

H. Crijns, e.a., (red.), *Diakonie in beweging. Handboek Diaconiewetenschap*, Kok en DISK, Utrecht en 's-Hertogenbosch, ISBN 9.789043.504539, 464 pag. € 34,90 (incl. portokosten); te bestellen bij info@disk-arbeidsdpastoraat.nl. Bij de illustraties: De theoloog en kunstenaar Ruud Bartlema heeft voor Zorggroep Rijnmond de zeven werken van barmhartigheid naar Matteüs 25 uitgebeeld. Informatie: <http://www.zorggroeprijnmond.nl/?page=175&PHPSESSID=ba2719d106aee7e3044752f55dc13a36>

Goed doen doet goed, wie goed doet goed ontmoet

Henk Meeuws is diaconaal onderzoeker

Het gebeurde onlangs, misschien een jaar of twee geleden, in het inloophuis van het Diaconaal Centrum Eindhoven. "Eric, een gast, merkte pas op, dat ons huis voor hem heilige grond is: heilige grond die niet bezoedeld mag worden. Ik vroeg wat hij hier mee bedoelde. Hij vertelde mij, dat het de enige plek voor hem in Eindhoven is, waar hij mensen kan vinden die er voor hem zijn en die hem helpen en ondersteunen. 'Jullie zijn er altijd voor mij', zegt hij, 'wat ik ook gedaan heb. Je helpt als het leven donker is en dat is heilig. Dat moeten wij eerbiedigen en hier mogen we geen ruzie maken'. Zijn betoog doet hij vol emoties". Het inloophuis waar deze 'heilige grond' zich bevindt heet, vanzelfsprekend, het Hemeltje." *Titus Schlätman en Rob van Waarde, (red), "Zo wordt het spel gespeeld". Over empowerment en gemeenschap - een praktijkonderzoek, Ootmarsum 2012, pag. 39.*

Ik geef dit verhaal door omdat daarin iets onthuld wordt dat van groot belang is voor de situatie waarin het Maatschappelijk Activering (MA)werk zich nu bevindt. Het zijn interessante en spannende tijden voor deze werksort. Ze wordt uitgedaagd en krijgt de kans op een nieuwe manier de mensen - vrijwilligers, professionals, de samenleving - er kond van te doen dat goed doen goed doet, dat wie de weg van het goed doen bewandelt op die weg inderdaad goed ontmoet.

MA werk: uitdaging en kans

Van oudsher is het MA werk erop gericht leden van zijn levensbeschouwelijke achterban te activeren tot sociaal engagement, tot 'goed doen' en ze daarbij te begeleiden. Voor het MA werk van katholieke signatuur wordt die achterban gevormd door de r.-k. kerk, meer concreet: door de katholieken, leden van de parochies in Nederland. Het idee is, dat die kerkleden aangesproken kunnen en ook moeten worden op de in hun kring beleden en (hopelijk) beleefde christelijke / katholieke waarden en normen: naastenliefde, gemeenschapszin, opofferingsgezindheid, verantwoordelijkheidsbesef, rechtvaardigheidszin. Maar nu wil het geval, dat die kerkelijke achterban steeds minder of hier en daar zelfs nauwelijks nog in deze zin aanspreekbaar is; steeds minder mensen delen de katholieke levensovertuiging. De parochies tellen steeds minder leden, die bovendien steeds ouder worden. Kerkleden en kerkleiders zijn vaak

ook niet zo heel erg overtuigd meer van hun eigen taak en inbreng op sociaal gebied; ze hebben hun handen vol aan eigen kerkelijk overleven en verhoppen hun toekomst van concentratie op specifiek 'gelovige' zaken als liturgie, verkondiging en spirituele verdieping. Aldus ontvalt aan het MA werk de grondslag waaraan het min of meer vanzelfsprekend zijn levensbeschouwelijke identiteit ontleende. Wat nu te doen?

Een mogelijke reactie op deze ontwikkeling is dat het MA werk zich van de lege kerk afwendt en zich in het zogenaamd 'volle' maatschappelijk leven stort, getooid met een algemeen idee van humane sociale welgezindheid. Deze weg is destijds het MA werk in Noord-Holland gegaan. En binnen de kortste keren is het vervolgens bij gebrek aan onderscheidende identiteit opgegaan in algemene organisatieverbanden. Als je als MA werk niet over een levensbeschouwelijke identiteit met de nodige diepte, hoogte, lengte en breedte beschikt leg je onherroepelijk het loodje in een omgeving waarin goed doen niets meer lijkt te zijn dan een kwestie van het realiseren van nut en het behartigen van eigenbaat, en waarin altruïsme wordt afgedaan als een vroom maar naïef idealisme.

Opnieuw dus: wat te doen? Welke weg te gaan? Eén ding is zeker: als het MA werk wil blijven bestaan staat het voor de uitdaging zichzelf levensbeschouwelijk stevig te identificeren en profileren. Dan kan het zich met recht en reden en met vrucht positioneren tussen het welzijnswerk, de (r.-k.) geloofsgemeenschap en de samenleving. Dan heeft het aan alle drie iets wezenlijks te bieden. Daartoe hoeft het MA werk overigens zijn levensbeschouwelijke identiteit niet aan een externe instantie te ontlelen. Het heeft in onze tijd juist de uitgelezen kans te leren drinken uit eigen bron, te leren putten uit wat in het werk centraal staat: het simpele handwerk van het goedgevoelen. Want daarin - daarachter, -onder of -boven - is iets te ontwaren waarvoor in de laatste tijden weer aandacht groeit. Je moet er oog voor leren krijgen, aandacht en ontvankelijkheid ontwikkelen voor het mysterie dat verborgen is in wat in eerste instantie doodgewoon en alledaags is. Onze leermeester vinden we in het verhaal van Eric uit het Hemeltje.

'Dit is heilige grond'

Het getuigenis van Eric is doorverteld door Els Keet, een van de medewerkers van inloophuis het Hemeltje. Haar verhaal staat in de publicatie van een aantal Urban Mission werkers 'Zo wordt het spel gespeeld'. Het emotionele betoog van Eric heeft Els Keet diep geraakt. Haar geraakt zijn en wat ze erdoor geleerd heeft worden ons duidelijk als we de stappen volgen die in het boekje 'Zo wordt het spel gespeeld' gezet worden. De Urban Mission werkers vragen zich af wat voor leiderschap er nodig is voor het bewerken van wat hen voor ogen staat en wat zij ook in feite zien gebeuren: empowerment en gemeenschapsvorming. In hun antwoord op deze vraag wordt de lezer in negen hoofdstukjes ingevoerd. De gevolgde weg wordt telkens geïllustreerd aan de hand van een schema van cirkels dat gaandeweg wordt ingevuld: van buiten naar binnen (hfs. 1-4), naar de kern (hfs.5), en vervolgens weer naar buiten (hfs.6-9). Op de weg naar binnen wordt aandacht besteed aan: 1) de maatschappelijke context, de leefwereld van uitsluiting en achterstelling, de betekenis van een veilige plek. Vervolgens 2) de drempel die geslecht moet worden voordat / opdat mensen de plek kunnen betreden, hun plek kunnen innemen: word ik gezien, is de werker betrouwbaar, komt die op voor mijn zaak, komt de werker door de schok heen die de deelnemer ook bij hem kan oproepen? Dan komt 3) het belang van de goede sfeer in beeld: ruimte voor ieder en ieders eigenheid, mededeelzaamheid, medemenselijkheid, gedeelde verantwoordelijkheid, mede-eigenaarschap - zo wordt een ruimte of gelegenheid een veilige plek, heilige grond; Zo is er plek voor 4) de bestendiging en verdieping van de sfeer in rituelen waarin ruimte is voor wat ieder in het eigen wezen raakt en de levenskracht gesterkt wordt. Hoofdstuk 5 is het scharnierhoofdstuk, hier wordt de kern geraakt, d.w.z. de ervaring van 'het lege moment': schokkende of verrassende momenten van 'niet weten', uit het lood geslagen worden, sprakeloosheid, kwetsbaarheid, onvermogen - momenten die 'bronveringen' bemiddelen.

Op de Sint Jan Kathedraal in Den Bosch staat een engel met een mobiel. Naar aanleiding van het beeld is een telefonische lijn geopend, waar mensen met de Engel kunnen bellen. [Foto: Hub Crijns]

Illustratie Gemeenschap door Rosemarijn Mulder uit het boek 'Zo wordt het spel gespeeld', waar Henk Meeuws naar verwijst.

Het lege moment aanraken

Het verhaal van Els Keet over Eric is een voorbeeld van zo'n ervaring van 'het lege moment': haar wordt door een ander iets geopenbaard dat haar gewone alledaagse weten en 'framing' in een leeg moment onderbreekt, doorbreekt en opent naar iets anders, een mysterieuze andere werkelijkheid of waarheid of goedheid of schoonheid - "dit is heilige grond". Degene die haar in dit mysterie inleidt fungeert voor haar op dat moment (en allicht ook later) als haar leraar, een 'mystagoog'. Hij maakt haar ook duidelijk welke de weg is waarlangs dat mysterie van het heilige gevonden kan worden en toegankelijk wordt: door doodgewone aandacht, d.w.z.: oprechte, betrokken, zorgvuldige, onbaatzuchtige, onvoorwaardelijke, altijd ook kwetsbare, soms mislukkende menselijke aandacht. Zulke aandacht kan in beginsel ieder mens geven, kan geleerd, moet inge oefend worden, maar je kunt het niet 'maken' als een soort product of prestatie. Je kunt er alleen de voorwaarden voor scheppen, zo goed mogelijk faciliteren dat het gebeurt. Het moment waarop 'het gebeurt' komt 'op een gegeven moment', letterlijk een 'gegeven' moment - een moment van leegte die je niet zelf opvult, maar die gevuld wordt.

Het goede van goeddoen

Esther Schormans is mentor. Het mentor-schap is een formele, officiële functie die door de rechter moet worden toegekend. Een

mentor draagt er zorg voor dat wilsonbekwame mensen niet in de problemen komen omdat zij niet zelf allerlei formele handelingen kunnen verrichten (b.v. het afsluiten van een zorgcontract). In beginsel zou een mentor zich tot dergelijke plaatsvervangende handelingen kunnen beperken; formeel gezien wordt dan goed want nuttig werk verricht. Maar zo gaat het in het echte leven niet. Esther Schormans is mentor van een zeer ernstig verstandelijk gehandicapte jongen. Hij komt uit Somalië, is opgenomen in een instelling, heeft hier geen familie die zijn belangen behartigt. Zij vertelt: "Niemand die onafhankelijk naar hem kijkt, naar zijn mogelijkheden, wensen en behoeftes. Samen met de begeleiders van de instelling waar hij nu woont gaan we voor een goede zorg voor deze jongen. Zijn begeleiders kijken naar hem vanuit de visie van hun instelling en met de mogelijkheden die hun instelling biedt. Ik kijk naar hem zoals hij is, onafhankelijk en met veel liefde".

Wat maakt goeddoen goed?

Aandacht, zodanige aandacht dat iemand ervaren kan: ik word gezien, ik ben in tel, ik doe ertoe, ik besta, - al is met maar voor deze éne persoon. Iemand geeft om mij, is om mij bekommerd, ziet mij als persoon en niet zomaar slechts als een probleemgeval dat opgelost moet worden of als gelegenheid om iets leuks te ondernemen.... Dit is volgens mij een aspect van het mysterie van het goeddoen: onder

alles wat we praktisch eventueel kunnen 'doen' zit als fundament dat alles draagt en richting geeft: betrouwbare, oprecht betrokken, liefdevolle aandacht. Vrijwilligerswerk dat van deze grondslag is losgeraakt wordt oppervlakkig, karig, functioneel en op den duur hardvochtig, geen hulp...

Wat maakt goeddoen goed? De ander kunnen zien 'met veel liefde'. En dat om niet, zonder een directe wederdienst - b.v. in de vorm van blijken van dankbaarheid - te verwachten; je kunnen verheugen in en dankbaar zijn voor de verborgen vreugde van de ander - hoe spaarzaam en schuchter die ook is, hoezeer wellicht ook slechts in een stil verlangen of achter afweer verborgen. En daarbij - in een moment van leegte - ervaren dat je zelf evenzeer verlangt naar contact, aandacht, waardering als die ander, en hoe vervullend het is als je dat gegeven wordt, als je kunt doorgeven wat je zelf ook maar als gift ontvangen hebt. In goeddoen, in zorgzame inzet voor behoeftige medemensen zijn aldus verschillende dimensies te ontdekken, die van belang zijn als het MA werk zich stevig levensbeschouwelijk wil identificeren en profileren. Goede aandacht daarvoor kan ons helpen een vermoeden te krijgen van het mysterie dat daarin schuilt gaat. Eric van het Hemeltje duidde het basaal en uit de grond van zijn hart aan met de woorden: dit is heilige grond.

Een mystagogie van het goed doen

Ik keer terug naar het verhaal van Eric van het Hemeltje. Ik noemde hem 'mystagoog'. In 'mystagogie' worden twee Griekse woorden gecombineerd: *mysterion* (geheim, mysterie) en *ago* (inleiden, begeleiden, voeren, zoals in pedagogie of andragogie). Een mystagoog is iemand die een ander begeleidt op de weg van inwijding in het mysterie; degene die wordt ingewijd wordt myste (geloofsleerling) genoemd. Hedendaagse theologische reflectie onderscheidt in de mystagogie drie aspecten of fasen: inwijding in het geheim van het bestaan (wat is in de grond wezenlijk in mijn / het leven?), inwijding in het geheim van de genade (bij al mijn doen laten wordt mijn / het leven gedragen door gaven), en inwijding in het geheim van de opdracht in de gemeenschap (de levensgaven zijn een opgave tot goed leven

met en voor anderen). In dit licht gezet doet mystagoog Eric van het Hemeltje met eenvoudige bondigheid in zijn emotionele betoog drie dingen:

- hij leidt anderen, Els Keet o.m., in het geheim van het bestaan in: "Je helpt als het leven donker is en dat is heilig";
- hij wijdt ze in het geheim van de genade in, de onverdiende gift die je ontvangt en waar je met eerbied en toewijding mee moet omgaan: wat heilig is mag niet bezodeteld worden, "dat moeten wij eerbiedigen";
- hij begeleidt ze op de weg naar hun plaats en taak in de gemeenschap: "hier mogen we geen ruzie maken".

Volgens mij beschikt het MA werk over een schat aan verhalen en ervaringen die vol mystagogische potentie zitten. Het zou me een lief ding waard zijn, als we de tijd en de middelen zouden vinden om die schat aan verhalen en ervaringen uit te diepen en vruchtbaar te maken in zoiets als een MA-mystagogie van het goeddoen. Zodat aan vrijwilligers en professionals in en buiten het MA werk, in kerk en samenleving, gezegd kan worden: kijk, in het meest gewone alledaagse en haast banale zit het Hoge, verbergt zich wat Heilig is, je kunt het zelf ervaren.... Wil je iets doen waar je zelf wat aan hebt? Kom dan eens bij ons, wij hebben iets heel goeds voor je... we gaan met je mee op reis in een eindeloos verhaal...

Het Maatschappelijk Activeringswerk op katholieke levensbeschouwelijke basis is te vinden in de Regio Noord bij het Katholiek Steunpunt Maatschappelijk Activeringswerk Solidair Friesland en bij het Katholiek Steunpunt Groningen en Drenthe; in de Regio Midden bij Terra/ Katholiek Centrum voor Welzijnsbevordering Overijssel, bij Terra/ Katholiek Centrum voor Maatschappelijk Activeringswerk Gelderland, en bij Terra/ Stichting De Kim Utrecht - Flevoland; in de Regio West bij Mara Rotterdam - Zuid Holland en bij Mara Den Haag; in de Regio Zuid bij De Vonk Brabant - Zeeland. Het landelijk samenwerkingsverband treft u aan onder www.actioma.nl.

Liefde maakt vindingrijk

Lessen uit de Ariëns Prijs

Gerard Groener is lid van de jury Ariëns Prijs van het aartsbisdom Utrecht

In de eerste bijdrage in het juni nummer van *Diakonie & Parochie* heb ik de voorgedragen projecten van de driejaarlijkse Ariëns Prijs voor diaconie in het aartsbisdom Utrecht geïnventariseerd. Ik verken nu of en hoe diaconie een vitaliserend effect kan hebben voor de Rooms-Katholieke Kerk en ik doe daartoe twee suggesties.

Een bruikbaar schema voor diaconie

Jozef Wissink reikt ons in zijn artikel 'Kerk op weg naar een missionaire beweging? Enkele fundamentele ecclesiologische achtergronden' (in: Bastiaens, Jean en Langendonck, Ger van, *Opengedoken kerk. De kerk als missionaire beweging*, UCSIA, Antwerpen 2008, pag. 35-43) een bruikbaar schema aan om de plaats van de diaconie te bepalen. Hij stelt allereerst vast dat kerk in een concrete vorm altijd drie aspecten heeft: ze is tegelijk instituut, gemeenschap en beweging. De feitelijke mix van die drie dimensies is karakteristiek voor elke historische gestalte van kerk. Idealiter kunnen deze drie dimensies elkaar versterken, maar ze kunnen elkaar ook flink in de weg zitten. In het samenspel van deze drie dimensies vervult de kerk haar zending ter plaatse. Die zending of missie van de kerk wordt door Vaticanum II (Decreet over het lekenapostolaat nr. 5) omschreven in twee dimensies: "enerzijds het wekken, voeden, bevestigen en kritiseren van geloof bij mensen en anderzijds het doorsemen van de samenleving met de waarden van het evangelie". Bij dat laatste gaat het volgens Wissink "erom dat samenlevingen barmhartiger en rechtvaardiger worden en dat de waardigheid van de mens hooggehouden wordt". De eerste opgave kunnen we evangelisatie noemen, de tweede diaconie. Beide zijn onmisbaar voor een vitale kerk. Wissink pleit dus voor een beweging die meer recht doet aan de werkelijkheid: evangelisa-

tie naar buiten en naar binnen, dus gericht op geloofsgenoten, en diaconie binnen de geloofsgemeenschap en in de samenleving. Dit schema benut ik bij het formuleren van suggesties voor een vitale kerk.

Een eerste voorstel: kerk binnen en buiten de parochie

Voor mij was een echte ontdekking vanuit de diaconale praktijk, dat er kennelijk een tweestromenland bestaat: diaconie en gemeenschapsvorming in en vanuit parochies, soms in samenspel met protestantse gemeenten, en een vrij veld van actie vanuit maatschappelijke betrokkenheid en geloof. Naast de parochies is er dus een heel diaconaal veld. Laten parochies en lokale geloofsgemeenschappen vooral doen waar ze sterk in zijn: gemeenschap vormen, omzien naar elkaar en zorg dragen voor mensen buiten de eigen kring. Dit valt te combineren met partnerschap met geloofsgemeenschappen elders in de wereld, met inwijding in geloofstraditie en diaconale praxis en met het organiseren van interkerkelijke en interreligieuze ontmoeting. Kerk als gemeenschap en als instituut staan centraal. Het institutionele is niet alleen de organisatie, maar ook de cultuur: gewoonten en gebruiken, 'zo doen we dat bij ons!'. Inzet voor gerechtigheid en het verleggen van grenzen is moeilijk in parochies en wordt gedragen door andere organisaties en groepen. Parochies komen mogelijk in het vizier als medium voor bewustmaking en soms als bondgenoot. Ook de koppeling van spiritualiteit en radicale solidarisering vinden we buiten parochies. Voor katholieken is dit tweestromenland een vertrouwd gegeven. Naast bisdommen en parochies bestonden er altijd orden, congregaties en religieuze bewegingen. Voor een vitalisering van de katholieke kerk stel ik daarom

voor: bevorder uitwisseling en ontmoeting van vormen van diaconale inzet buiten parochies. Sluit het evangelie niet op in parochies. Daarnaast is er een meer flexibel veld: telkens opnieuw worden mensen geraakt door nood en onrecht en proberen ze daarop een antwoord te geven. Kerk als christelijke beweging vraagt kennelijk meer speelruimte dan de kerk als instituut en gemeenschap kan bieden. Tegelijk blijft het samenspel daarmee belangrijk. Bij het veld van de bewegingen heeft het geen zin een vaste organisatie of een koepelorganisatie te vormen. Van belang is het stimuleren van netwerken en het geven van impulsen. De ervaringen met de Ariëns Prijs voor Diaconie zijn een overtuigende illustratie van de zinvolheid hiervan. Wie gaan deze uitdaging opnemen? Mogelijk bieden de grotere gefuseerde parochies hier ook nieuwe kansen. Pastorale teams en parochiebesturen komen daardoor vrijer te staan ten opzichte van de lokale gemeenschappen. Dat vraagt duidelijke keuzes in de sfeer van inzet van mensen, middelen en geld. Dan kan de kramp van het zelfbehoud van parochies zich oplossen in een bondgenootschap met het vrije veld van de christelijke diaconie.

Tweede voorstel: op weg naar levend geloof

Vooraf signaleer ik een spanning tussen twee gegevens. Christelijke spiritualiteit is per definitie een diaconale spiritualiteit. De navolging is de weg om leerling van Jezus Christus te worden. En het tweede gegeven is dat het met

Gerard Groener (tweede van rechts) in gesprek met een van de projecten van de Ariëns Prijs 2010
[Foto: Hans Boerkamp]

de geloofsvorming onder katholieken al langer slecht gesteld is. Katholiek zijn betekende naar de kerk gaan en thuis bepaalde (gebeds) praktijken onderhouden. Veel minder dan bij gereformeerden en ook beduidend minder dan bij hervormden had bij katholieken het geloof invloed op het maken van levenskeuzes en het willen bereiken van belangrijke levenswaarden. Mijn tweede voorstel is tegelijk eenvoudig en complex: bevorder de wisselwerking van wat mensen raakt en waar ze zich voor inzetten, met de christelijke geloofstraditie en de ruimte van gebed en liturgie. Mijn pleidooi is dus dat interne evangelisatie (in de geest van Vaticanum II) uiterst wenselijk is voor mensen die zich inzetten in de samenleving. Zij zijn al diaconaal, ook al zullen ze er zelf dat etiket niet aan geven. Parochies kunnen hier veel doen: de liturgie niet gebruiken voor diaconale oproepen en diaconaal 'vermaan', maar door het heil te benoemen dat geschiedt en dat te vieren. Onze armen zullen altijd te kort gedaan zijn. In de liturgie kunnen mensen tot overgave komen en hun zorgen loslaten en leggen in de grote handen van God. Voorbeden kunnen dit alles vergezellen. Een stap verder is dat pastores en daartoe gevormde vrijwilligers zich daadwerkelijk solidariseren met mensen in diaconale projecten en activiteiten. Zij zullen daarin zichzelf opnieuw kunnen ontdekken als 'zorgers voor de ziel' van mensen.

Het volledige artikel van Gerard Groener is te vinden in Staf Hellemans, Jan van den Eijnden, Piet Rentinck, (red), *Een katholieke Kerk met toekomst. Bij het afscheid van Jozef Wissink als hoogleraar Praktische Theologie aan de faculteit Katholieke Theologie te Tilburg*, uitgegeven in de Reeks: Theologische Perspectieven, nummer 8, 2012, pag. 31-43. De boekjes *Mag ik van jou een naaste zijn?* uit 2007 en *Ga en doe evenzo* uit 2010 zijn digitaal te downloaden op <http://dkci-utrecht.nl/Downloads/Paginas/default.aspx>

“Het is machtig mooi werk”

Interview met
Marie-Jeanne Zuidervaart
en Ton Schepens

Een gesprek met twee hartstochtelijk betrokken diaconale opbouwwerkers binnen het bisdom 's-Hertogenbosch.

De Damiaanparochie in Helmond als brug

In de levensloop van Marie-Jeanne Zuidervaart en Ton Schepens is de Damiaanparochie in Helmond de gezamenlijke brug. Ze zijn beiden lid van de werkgroep Kerk en Samenleving.

“De Kerk en Samenleving werkgroep bestaat nu uit zes mensen. De groep is bezig met het uitvinden van de gemeenschappelijke doelen, waaruit weer taken voortkomen die de groep kan en wil trekken. Zo’n proces kost zijn tijd. In Helmond ziet de werkgroep taken liggen bij ouderen, de woonwagenbewoners, in de noden van mensen, en in de politiek. Henri van Leuken, die als diaken voor de Sinti in

Oost-Brabant actief is, vindt in de werkgroep een thuisbasis,” aldus Ton.

Ton geeft aan dat je als werkgroep Kerk en Samenleving niet alles zelf moet willen doen. “Kennis van de plaatselijke sociale kaart is nodig. Er gebeurt in zo’n plaats al heel veel aan diaconale hulp van mensen, ook buiten de kerk om. Neem bijvoorbeeld de voedselbank. Je moet ermee samenwerken. Zo doen we de kerstpakkettenactie van de parochie samen met de voedselbank. We verzamelen goederen in de pastorie en de voedselbank verdeelt dat weer naar de gezinnen die het nodig hebben. Ook in de lokale groep rond armoedebestrijding doen we als kerken mee. De WMO is ook zo’n werkterrein, waarin we als kerken mee doen, samen met vele anderen. Uit onze werkgroep is Ton Sauvé reeds vele jaren actief binnen het jeugd en

Marie-Jeanne Zuidervaart

Marie-Jeanne Zuidervaart werkt nu op het bureau van het bisdom Den Bosch als adviseur vrijwilligerswerk, Diaconie en Maatschappelijke Stages voor jongeren. Ze is in 1963 geboren in Harmelen. Ze groeide op in IJsselstein en doorliep de middelbare school in Utrecht. In 1982 bracht ze een jaar door als diaconaal vrijwilliger bij de zusters van Sint Monica in Parijs. “Het zijn de zusters van de Stad Gods en we verbleven met een groep meiden een jaar in het klooster in een voorstad van Parijs. Zo’n jaar blijkt bepalend voor de rest van je leven. Het mooiste vond ik het meewerken in de opvang

van kinderen van Afrikaanse moeders, die in Parijs een werkvergunning hadden. Daarna heb ik een HBO management-opleiding voor groot huishoudens gevolgd in Heerlen. Nu noemen ze dat facilitair management. Vervolgens ben ik in Helmond terecht gekomen met mijn man, en zijn we ouders geworden van drie kinderen, nu alle drie rond de twintig jaar. Ik heb het huishouden en het zorgen voor de kinderen gecombineerd met parttime werk in de vrijwilligerscentrale in Helmond. Eerst als vrijwilliger, later als betaalde kracht in de functie van bemiddelaar en adviseur. Zo ben ik het vak van vrijwilligersmanagement ingerold. In 2000 ben ik in de

gemeente Gemert-Bakel als coördinator begonnen in een nieuw op te richten steunpunt voor vrijwilligerswerk en mantelzorg. Dat heb ik tien jaar gedaan. Ik heb in die tijd ook de post-HBO opleiding innovatief vrijwilligersmanagement gevolgd. Toen ik aan het solliciteren was ben ik door directeur-econoom Peter Broeders van het bisdom Den Bosch gevraagd om in te stappen in het nieuwe team Kerk en Samenleving. Dat zou voor drie jaar van 2010-2013 zijn met twee collega’s en mijn taak werd het ondersteunen van het vrijwilligerswerk binnen fuserende parochies, diaconie en maatschappelijke stages van jongeren in parochies.

Marie-Jeanne Zuidervaart en
Ton Schepens
[Foto: Hub Crijns]

jongerenwerk in de gemeente, daarnaast is hij ook betrokken bij de politiek en heeft ruime ervaring op allerlei gemeentelijke processen. De Vincentiusvereniging Helmond is nu een kleine club van vier mensen. We hebben hen uitgenodigd groter te worden: van Mierlo-Hout naar Damiaanbreed en inmiddels hebben zij besloten om samen de schouders onder de structuur te gaan zetten. Nood onder de mensen in Helmond is er genoeg. Bij de voedselbank horen we dat de cijfers stijgen. Een ander werkgroeplid is betrokken bij de ouderen, hij is een oud gemeenteraadslid en

gebruikt zijn ervaring in de politieke lobby. Hij wil vooral dat eenzame ouderen bezoek krijgen, ofwel vanuit de lokale verenigingen of door hem zelf. Hij gaat er 200 procent voor.”

Marie-Jeanne onderstreept het belang om lokaal samenwerking vast te leggen en na te streven. “In Stiphout is bijvoorbeeld een actieve MOV-groep. Daar kunnen we nu binnen de Damiaanparochie bij aansluiten en samen de activiteiten doorzetten in de hele parochie.”

Diaken Ton Schepens

Ton Schepens werkt nu parttime als diaken in de Damiaanparochie in Helmond en als bisschoppelijk gedelegeerde voor de diakenopleiding in het bisdom Den Bosch. Hij is geboren in 1954 als oudste zoon in een gezin van tien kinderen. Moeder moest al vroeg alleen als weduwe voor het gezin zorgen. Hij ging in 1967 naar het klein-seminarie in Sint-Oedenrode. Het was een mooie tijd. In 1971 leerde hij een meisje kennen tijdens Carnaval, dat zijn levenspartner werd. “Ik werkte een jaar voor de Rabobank en begon in 1972 een beroepsweg, die me de wereld van de burgerlijke gemeenten invoerde. Mijn eerste functie was als schrijver-typist bij de gemeente Helmond in de vaststelling eigen bijdrage bij gezinsverzorging. Ik volgde vanuit dit werk MBD-SD

en HBO MW en werd zo maatschappelijk werker, later beleidsmedewerker en daarna onder andere afdelingshoofd. In 1999 wisselde ik van functie door in de gemeente Deurne coördinator dorps- en wijkraden te worden. Dat was een brugfunctie, waarin ik veel kon schakelen tussen het lokale bestuur, de ambtenaren en de burgers. Een schitterende functie waarin voor mij steeds het belang van de mensen, burgers, voorop stond en niet die van de politiek, de ambtenaren of het bestuur. Dat gaf natuurlijk wel eens wat spanningen maar het was een leerzame periode in mijn leven, die uiteindelijk bijgedragen heeft tot de definitieve keuze om te kiezen voor het pastoraat, omdat je daardoor nog meer kunt laten zien waar het in het leven werkelijk om gaat. Namelijk mensen nabij zijn, zoals ook Christus dat zelf deed, en proberen Hem

daarin na te volgen. In de jaren zeventig heb ik ook de pastorale school gevolgd vanuit mijn vrijwilligerswerk in de parochie. Ik studeerde door op homeopathie en vee-verloskunde, puur als hobby. In 1997 begon ik met de diakenopleiding en ik ben in 2001 diaken gewijd. Naast de baan in de gemeente Deurne werd ik diaken in de Damiaanparochie in Helmond. In 2003 wisselde ik parttime naar de Sint Petrusparochie in Son. Vanaf 2011 ben ik terug als parttime diaken in de Damiaanparochie in Helmond en voor de andere gedeeltes ben ik, zoals eerder aangegeven, medeverantwoordelijk voor de diakenopleiding in het bisdom. Ik ben secretaris van de Vereniging van kleine kerken in Noord-Brabant en daar staat tegenwoordig het sluiten van kerkgebouwen vaak op de agenda.”

Diaconaal opbouwwerk

Op het bisdombureau is per 1 juli 2012 het speerpunt Kerk en Samenleving opgeheven vanwege de reorganisatie en de opzet van nieuwe kerntaken, aldus Marie-Jeanne Zuidervaart. "Op het bureau werk ik samen met collega Kristel van der Loop, die zich inzet voor jongeren en het vrijwilligerswerk in de vorm van het M25 project, maatschappelijke stages en DiaconAction. Het idee van Maatschappelijke stages voor en door jongeren in parochies hebben we in het afgelopen anderhalf jaar op verschillende plaatsen uitgezet. Dat is belangrijk en succesvol gebleken.

Als adviseur voor het vrijwilligerswerk ben ik nu ingedeeld in het team van parochie ontwikkeling. Het grootste accent ligt op het begeleiden van de fusies van de parochies. Ik begeleid ik nu negen parochies die fuseren in het

opzetten van vrijwilligersbeleid met alle ingewikkeldheid van dien. Zo werk ik o.a. in Tilburg,

Eindhoven, Berkel-Enschot, Veghel en Wijchen. Steden en dorpen: alles zit erbij. Ik wil het belang van de waarde van vrijwilligers vasthouden en koppelen aan het belang van levende plaatselijke gemeenschap, juist binnen zo'n fusieproces. Ik ben daar vooral op gespist. Zo'n levende gemeenschap en innovatieve aandacht voor vrijwilligers kan een extra pilaar zijn in het fusieproces. Ik heb een mapje met handreikingen voor vrijwilligerswerk ontwikkeld. Dat zijn losbladige kernen en dus gemakkelijk lokaal aan te passen. Verschillende parochies testen dit uit en zo groeit het verder. Juist voor het werven van vrijwilligers werkt diaconie aanstekelijk omdat het zo concreet is. De Werken van Barmhartigheid zijn een concrete invalshoek. Dat zie je bijvoorbeeld bij de nieuwe projecten van SchuldHulpMaatje. Mensen zien de nood en willen daarvoor de handen uit de mouwen steken. Dat is een positieve insteek."

"Juist voor het werven van vrijwilligers werkt diaconie aanstekelijk"

Diakens en diakenopleiding

Ton Schepens is mede eindverantwoordelijke voor de diakenopleiding in het bisdom. "Ik begeleid ieder die zich aanmeld. Momenteel zijn er dat een stuk of vijf per jaar. Diaken is het mooiste ambt in de kerk omdat je dienstbaar kan zijn in de samenleving naast liturgische en verkondigende taken in de parochie. Als je van je hobby je werk kan maken ben je een gelukkige mens. Het is machtig mooi werk. Mensen gevoelig maken voor wat een diaken doet is een proces, dat enige tijd vergt. Een diaken is geen veredelde misdienaar, maar moet samenwerken met de pastoor om een competente rol te vervullen van de taak die de kerk heeft richting samenleving. Naast de liturgische en verkondigende dienst in de kerk, kun je veel dienstbaar actief zijn buiten de kerk. Er

zijn nu 90 diakens in het bisdom, waarvan een deel met emeritaat is en een deel actief. Ook dit

jaar zijn er vijf nieuw aanmeldingen. De opleiding duurt vier jaar en is parttime in de weekenden op het Sint Jans centrum hier in Den Bosch. Ik geef onder andere les over palliatieve zorg, stervensbegeleiding en pastorale houding. Daar heb ik mij in het verleden ook mee bezig gehouden, o.a. door diverse modules te volgen aan de Universiteit van Leuven. Ik heb ook een tijd in een hospice gewerkt. Je ervaart daar dat het om het leven zelf gaat, hier en nu, en hoe je daarbij betrokken kan zijn. Onderwerpen als macht, schoonheid, geld spelen daarbij nauwelijks een rol. Wel het samen met de gast willen kijken naar zijn/haar leven en hem nabij zijn in al zijn levensvragen. Ik ga daarbij geen enkele vraag uit de weg en probeer samen met de gast naar antwoorden te zoeken. Als kerk hebben wij een taak bij de stervensbegeleiding, dus is het belangrijk dat we mee doen in zulke initiatieven. Binnen veel parochies moeten we,

naar mijn mening, opnieuw deze rol van de kerk ter hand nemen. Elk jaar is er voor de diakens en hun partners enkele bezinningsdagen. Waar nodig maak ik op maat stukjes speciale scholing voor diakens."

De diaconale toekomst in het bisdom

Volgens Ton Schepens "moet het diaconale gezicht van het bisdom Den Bosch van onderop vanuit de parochies opgebouwd worden. Het zou mooi zijn als we over tien jaar kunnen zeggen dat we de contouren van kerk en samenleving, waar parochies dan mee werken, nu opgebouwd hebben. Als er vanuit parochies activiteiten zijn rond mensen in nood, ouderen, armenzorg, jongeren, woonwagendwoneers, vluchtelingen, ontwikkelingswerk etc. dan is de diaconale toekomst zichtbaar en herkenbaar. We

hoeven als kerk niet alles zelf te doen, maar we kunnen present zijn en aanwezig meedoen. In de kleine

kernen hebben alle vrijwilligersinitiatieven van oudsher bij de kerk gelegen. Dat wijzigd nu, vooral omdat katholieken een mindere band hebben met het instituut kerk. Ze hebben wel zorg voor elkaar. Het evangelie is een belangrijke inspiratiebron om voor mensen in de samenleving actief te zijn. Dat bindt mensen en dat geldt nu en in de toekomst ook."

Marie-Jeanne Zuidervaart hoopt "door het stevig opzetten van vrijwilligersbeleid in de parochies een goede erfenis achter te laten voor de toekomst. Ook in het beleid van jongeren zit toekomst. Juist daardoor groeien er netwerken tussen parochies, scholen en bijvoorbeeld ouderenorganisaties. Al die contacten worden kleinschalig gelegd. Het is inspirerend om die jongeren tussen de vaak oudere mensen in parochies actief te zien. Het maakt mensen blij en dan springen vonken over. Nu het goed georganiseerd is vanuit de schoolwereld lukt het

"Als je van je hobby je werk kan maken ben je een gelukkige mens"

ons ook gemakkelijker om er als parochies bij aan te sluiten. Ik merk dat door de maatschappelijke stages de beeldvorming van jongeren over de parochie verandert in positieve zin. Zo is in Helmond de oude Lambertus parochie al vier jaar bezig. Er zijn dit jaar zo'n honderd jongeren bereikt en via hen ook hun ouders. Het project levert allerlei positieve resultaten op. Twee stagiairs schreven een artikel over hun stage in een parochie in Wijchen en over het werk van de vrijwilligers aldaar. Ze zijn echt verrast."

De eigen toekomst van Marie-Jeanne Zuidervaart gaat snel veranderen. "Wij gaan dit jaar in Helvoirt in het Bezinningscentrum Emmaus werken en wonen als een van de beheerders-echtparen. Het hele jaar door komen er gasten voor bezinning.

Het is heel inspirerend om daar aan mee te mogen werken, ook omdat er zoveel jonge mensen komen."

Tot slot hoopt Ton Schepens "dat onze samenleving, mede dankzij de Kerk, een stuk meer rechtvaardiger wordt, en dat er meer solidariteit zal gaan ontstaan tussen alle mensen in de gehele wereld. Het evangelie roept ons allen daartoe op".

Voor meer informatie kijk op www.bisdombosch.nl bij Kerk en Samenleving of bij Jeugd en Jongeren. De website van het Groot-seminarie Sint-Janscentrum, de priester- en diakenopleiding van het bisdom 's-Hertogenbosch, is www.sint-janscentrum.nl. De foto's zijn gemaakt door Hub Crijns.

Hoe vrijwilligers aan te spreken in deze tijd?

Hub Crijns is directeur van landelijk bureau DISK

De consulenten van het maatschappelijk activeringswerk hadden op 12 juni een trainingsdag over vrijwilligerswerk op levensbeschouwelijke grondslag. De kern van de inleiding van Henk Meeuws over *goed doen doet goed* als hart van het levensbeschouwelijke vrijwilligerswerk kunt u elders in dit nummer lezen (pag. 8-11).

Vrijwilligerswerk en veranderingen daarin

Ria van Nistelrooy, consulent en onderzoeker van Stichting De Vonk In Tilburg hield een inleiding over vrijwilligers en vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk is werk dat iemand onbetaald en onverplicht doet, voor anderen of voor de samenleving. Er zijn volgens recente cijfers vijf miljoen Nederlanders, die gemiddeld vier uur per week vrijwilligerswerk doen. De waaier van activiteiten in het onbetaald vrijwilligerswerk is heel groot. Het vrijwilligerswerk wordt steeds belangrijker in een samenleving die kampt met een economische crisis, een terugtrekkende overheid en met vergrijzing. Er zijn geruchten dat de traditionele vrijwilliger, die vrijwillig actief is vanuit het geloof, het gestructureerde verband van de parochie of kerk, en van daaruit actief is in de samenleving aan het uitsterven is. Een ander gerucht luidt dat vrijwilligers alleen nog maar leuke dingen willen doen voor een tijdje. Het Sociaal Cultureel Planbureau doet al jaren onderzoek naar het vrijwilligerswerk in Nederland. Wat blijkt: er verandert op de lange termijn niet zoveel. Een kwart van de bevolking doet al 30 jaar aan vrijwilligerswerk en daarin is een kwart ongeveer boven de 60 jaar en een vijfde onder de 30 jaar. De activiteiten in sport zijn toegenomen. Door de vergrijzing ontstaat er meer vraag naar vrijwilligers in de gezondheidszorg. Er is ook vraag naar meer kwaliteit onder de vrijwilligers, vooral bij zorg en hulpvragen.

De motieven voor vrijwilligerswerk zijn wel aan het verschuiven. Van minder uitgesproken en erbij horend vanuit bijvoorbeeld waarden naar een praktische instelling: inzetten van eigen talenten, doen waar je goed in bent, resultaten willen zien, sociaal, leuk. De motieven vanuit religieuze of politieke overtuiging nemen af, maar zijn tegelijkertijd nog steeds dragend voor veel mensen. Tweederde van de kerkgangers doet vrijwilligerswerk in de kerk en de helft daarvan doet ook vrijwilligerswerk in de samenleving. Bewegingen rond milieu, sport, mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking trekken ook veel vrijwilligers. Het vrijwilligerswerk blijkt niet zo snel in te storten, en heeft samenhang met een opvoeding op basis van waarden (religieus of politiek). De motieven zijn persoonlijk, maar ook sociaal op basis van een netwerk. Gevraagd worden om iets te doen blijkt heel belangrijk. De vrijwilligers in niet-religieuze organisaties zijn vaak ambitieus, sociaal en energiek. Bij jongere mensen is het vrijwilligerswerk meer een uitdrukking van de persoonlijkheid en het opzoeken van relaties en hangt minder samen met kerkgang. Kerkelijke netwerken zijn heel sociaal, bieden een belangrijke motivatiefunc-

Tien woorden

Eddy Oude Wesselink heeft de discussie samengevat door bij tien woorden van het welzijnswerk rond vrijwilligerswerk het eigen MA-geluid neer te zetten.

over maatschappij	sociale cohesie
over welzijn	levenskracht
over onrecht	solidariteit
over goed doen	kwetsbaarheid
over 'de ander'	eigen gezicht
over eigenbelang	verbinding
over het probleem	heelheid
over de leegte	zinvinding
over vrijwilligerswerk	heilige grond
over kwaliteit	aandacht

tie en zijn goed in het vragen aan mensen om mee te doen. Tegelijk leert de laatste tijd dat vrijwilligers zichzelf aanmelden, ook in kerkelijke netwerken. Zij hebben dan minder vanzelfsprekende verwachtingen rond de omgeving, gebruiken het netwerk voor persoonlijke ontplooiing en sociale waarden oriëntatie. Voor alle vrijwilligers geldt dat goed contact met elkaar belangrijk is en daar komt het plezier en het leuke gevoel uit voort. De toename van keuzevrijheid in de vele vrijwilligerstaken hangt niet samen met een waar te nemen toename in persoonlijke motieven.

Een maatjesproject in Oss nader bekeken

In Oss is een maatjesproject gaande waarin maatjes mensen in langdurige armoede een steun willen zijn. Voor het project hebben zich 16 vrijwilligers aangemeld, waarvan eenderde uit de parochie en kerken kwam, eenderde uit arme gezinnen en eenderde overal vandaan. De voornaamste motieven om maatje te worden zijn iets voor de ander willen doen, anderen ontmoeten of leren kennen, iets nuttig doen met mijn leven, na pensionering eindelijk tijd voor sociaal werk, maatschappelijk betrokkenheid. Veel motieven hebben te maken met de medemens in nood: iets betekenen voor kwetsbare mensen en hen met mijn talenten ondersteunen.

Nader beschouwd zou je kunnen zeggen dat ieder mens een bepaalde waarden oriëntatie heeft of levensbeschouwing en met het bespreken van de motieven voor vrijwilligerswerk kom je op de waarden terecht die te maken hebben met de visie op mens, medemens en samenleving.

Dat betekent in ieder geval iets voor de werkwijze van het maatschappelijk activeringswerk, dat zich immers specialiseert op levensbeschouwing of waarden. Daarover ging het groepsgesprek.

Activeer op doen en onderliggende waarden

Het blijkt dat identiteit op zich mensen niet meteen aanspreekt, ook niet als een organisatie die goed verwoordt heeft. Mensen zoeken een taak om te doen binnen een netwerk en willen graag andere mensen leren kennen of helpen. Door het doen ontstaat een band met waarden en met de organisatie die deze waarden weet op te delven. In ontmoetingscontacten en in de zorg bijvoorbeeld is het raken, aanraken, geraakt zijn belangrijk. Er is veel oog- en oorcontact en fysieke contacten komen op allerlei manieren voor. Daaruit blijkt dat de waarden die achter die lichamelijkheid zitten heel belangrijk zijn. Schouderklopje, handdruk, glimlach, samen wandelen, samen iets drinken, enzovoorts. Het zijn evenzovele voertuigen voor waarden die erachter zitten: ik zie jou, jij ziet mij, we zijn voor elkaar belangrijk, we voelen respect voor elkaar.

In vrijwilligerswerk zit het nabij zijn bij kwetsbaarheid als rode draad. Tegelijk is het ook zo dat die kwetsbaarheid niet altijd is op te lossen. Het gaat ook om het uithouden ervan of het ermee omgaan. Vrijwilligerswerk is vaak een vergroten van de ruimte en actieradius van een medemens, waardoor die mee kan doen aan de samenleving. Juist de waarde van het sociale, het intermenselijke, is hetgeen vrijwilligers zoeken in vrijwilligerswerk. Het doen van allerlei taken met mensen voor mensen door mensen levert die waarde op. Daarnaast staan de iets verder liggende inzetten: iets nuttigs doen voor de samenleving, het geheel, de groep. Uit meerdere voorbeelden die genoemd zijn tijdens het gesprek blijkt, dat het belangrijk is om met vrijwilligers over hun oriëntaties van gedachten te wisselen. Door te benoemen waarom mensen iets voor een ander willen doen en wat ze daar zelf bij ervaren komen allerlei waarden in beeld. En zo de identiteit van levensbeschouwelijk vrijwilligerswerk.

De katholieke MA-consulenten
bij elkaar tijdens een consulentendag in Leeuwarden
[Foto: Jan Bosman]

& Diakonie
Parochie

Ouderen en jongeren: met of naast elkaar?

Hub Vossen is stafmedewerker Dienst Kerk en Samenleving
en Elly de Haan-Verduyn is lid van de classis Protestantse Kerk Limburg

Er is veel te doen over vermeende tegenstellingen tussen generaties. Of het nu is bij een zwartboek over verwaarlozing van ouderen in verpleeghuizen of over potverterende pensionado's of hangjongeren. Er zijn genoeg standpunten en meningen. Maar hoe speelt dit in en tussen kerken? Hebben wij daar iets in bij te dragen?

Euregionale conferentie

Op 25 april j.l. waren 70 mensen uit de parochies en gemeenten van de Euregio bijeen in klooster Wittem. Deze Euregionale Oecumenische Conferentie wordt georganiseerd door een werkgroep samengesteld vanuit de bisdommen Roermond, Aken en Luik, Classis Limburg van de Protestantse Kerk, Kirchenkreis Aachen van de Evangelische Kirche Rheinland, de Dienst Kerk en Samenleving bisdom Roermond en het Caritasverband bisdom Aken.

Een tegenstelling tussen generaties?

Is de tegenstelling tussen generaties iets, waar kerken deel aan hebben? Prof. Wittrahm uit Aken plaatst 'Eert uw vader en uw moeder' in de context van de tijd. Als de ouderen hun krachten hebben gegeven aan kinderen en gemeenschap en die krachten afnemen, mogen ze rekenen op de zorg en ondersteuning van de jongere generatie. Deze opdracht houdt niet op in latere eeuwen, maar we zullen deze wel opnieuw samen moeten uitvinden. Daarmee

blijft het opvoeden zelf nog steeds proberen en volgen.

In onze jaren lijken ouderen en jongeren elkaar spiritueel, cultureel en praktisch bijna niet meer te bereiken. Toch is er een weg, als je je samen richt op een gezamenlijk belang, één doel en activiteit. En dat geldt evenzo voor de geloofsgemeenschappen. Vaak zijn er door gewoonte patronen en vormen gegroeid in dienen, leren en vieren, waarin nieuwe generaties zich moeilijk kunnen herkennen. Dan heeft het zin om eens achter de zoektocht van jonge mensen aan te gaan en zo te ontdekken wat zij zien en wat hen raakt.

Blik op de realiteit

Vervolgens schudde de socioloog N. Reverda ons wakker met een blik op de wereld waarin we nu leven. Hij bracht de tendensen in bevolkingsopbouw naar leeftijd en regio in beeld. De vaak genoemde vergrijzing en ontgroening kwamen in tabellen onontkoombaar voor ogen. Tegelijk waarschuwde hij voor te snelle conclusies, vooral als het gaat om kosten. In een grijzer wordende regio worden wellicht de zorgkosten wat hoger, maar nemen wél de kosten van educatie en jeugdwerk af. Hij raadt aan om de aandacht eerder te vestigen op de mogelijkheden in de gegeven situatie. Want er is in en tussen oudere burgers veel sociaal kapitaal dat niet wordt aangesproken.

Enkele conclusies over het thema *Solidariteit tussen jong en oud* zijn de volgende:

- Economische pensionering is nog geen maatschappelijke pensionering.
- We zullen moeten veranderen van een bindende naar een bruggenbouwende aanpak.

Jongeren bekijken tijdens een eerdere Euregionale bijeenkomst de werkstukken
[Foto: Ine Schrieffer]

- Van stichtingen naar netwerken met korte functietermijnen.
 - Van autonomie naar samenwerken.
- Na een sfeervolle en smakelijke maaltijd in de refter werd de dag vervolgd met twee rondes van uit drie te kiezen workshops. Deze workshop zijn opgezet als tegenhanger van de meer theoretische ochtend en gericht op verschillende praktijksituaties in de Euregio.

Jeugd ontmoet ervaring

Een workshop is het project 'JutE – Jeugd ontmoet ervaring' van Caritas Aachen waarin verteld werd over de inzet van ouderen binnen onderwijsinstellingen. Ouderen die kinderen helpen die moeilijkheden ondervinden bij bepaalde vaardigheden op school en waar thuis vaak geen tijd of aandacht is om aan het probleem te besteden. Ouderen hebben tijd, ervaring en geduld om deze kinderen te begeleiden. Dit in combinatie met een adviseur bij het Centrum voor levensbeschouwelijk jeugd- en jongerenwerk in Limburg (PGJC). Dit centrum werkt middels een aantal projecten aan de relatie tussen jongeren en ouderen. Ouderen die lid zijn van een kerkelijke gemeente zien nauwelijks jongeren die hun taken overnemen. Jongeren leven in een snelle wereld, aangestuurd door twitter, hyves en facebook. Waar raken de leefwerelden van jongeren en ouderen elkaar? Wat zou samen kunnen en waarmee moet je elkaar niet lastig willen vallen? Mag je solidariteit verwachten of is de individualisering een voldongen feit? Er zijn projecten als dierbare dingendoosje, vertellen over vroeger, creatief zijn met diverse materialen en muziek.

Ouderenpastoraat

De tweede workshop betrof een Duits en een Nederlands project voor Ouderenpastoraat. Het Duitse project betreft een gedurende 20 jaar langzaam uitgebouwd centrum voor ouderen in de Evangelische Gemeinde Aachen met 70 vrijwilligers en 0,8 ft pastorale leiding met ruim 60 activiteiten en programma's gedurende het jaar. Daarnaast het Venlose Ouderenpastoraat (dekenaat Venlo), met ondersteuning van professionals uit de zorg en de geestelijke begeleiding en van de plaatselijke stichting voor Kerk en samenleving: 't Groenewold. Hier gaat het om een verken-

nend project in de stad Venlo naar mogelijkheden voor pastorale initiatieven met ouderen.

De derde workshop kwam vanuit het meergeneratiehuis Le Balloir in Luik. Hier kregen de deelnemers een inkijkje hoe verschillende generaties samen wonen in één huis.

Solidariteit tussen de generaties?

Leidt dit alles nu naar een grotere solidariteit tussen de generaties? Uit het betoog van Reverda kunnen we opmaken, dat maatschappelijke inzet (activering van het sociaal kapitaal) als zodanig al verband tussen leeftijdsgroepen wekt. En de aanbeveling van Wittrahm sluit daarbij aan, om samen aan een bepaald doel te werken in plaats van 'iets voor een ander te doen'. In een workshop vertelde een deelnemer, hoezeer hij was geraakt door een Goede Vrijdagviering door en met de bovenbouw van de basisschool met een fietstocht door het dorp. Aanvankelijk was hij tegen het loslaten van de traditionele viering in de kerk. Maar door het ervaren van deze nieuwe vorm werd hij diep bewogen. Vermoedelijk zullen we in de ontmoeting tussen generaties niet alleen 'leuke dingen' doen, maar ook een persoonlijk proces doormaken. Omwille van de kunst van Goed Ouder Worden.

Resultaten

Wat levert een dergelijke conferentie nu op? Het gaat om het inspireren door en van bewogen mensen, die hoopvol samenkomen. Hun bewogenheid is geworteld in en gevoed door heel eigen grond. Ze zijn in de eigen omgeving en door eigen waarneming aangedaan door wat zijzelf en anderen aan lotgevallen en onrecht hebben doorgemaakt en doormaken. Wie thuis is in pastoraat, diaconie en zorg weet dat de levensvragen weinig van doen hebben met antwoorden. Eerder met het vinden van een oor en van adem en stem, zodat ze gehoord kunnen worden. Met oor en adem en stem krijgen we het materiaal in handen voor een aandachtige geloofsgemeenschap.

Diaconie en Mystagogie - een vreemd stel

Henk Meeuws is diaconaal onderzoeker

Op donderdag 14 juni hadden de diaconale werkers in het aartsbisdom Utrecht een studiedag in de AbdijKoningsoord te Arnhem. Henk Meeuws verzorgde de aftrap met een inleiding over de relatie tussen diaconie en mystagogie.

Diaconie en Mystagogie: scheiding van kerk en staat

Sedert lang bestaat er tussen diaconie en mystagogie een soort scheiding van tafel en bed. Deze scheiding is voorbereid in het moderne denken met zijn scheiding tussen het publieke domein en het privé-domein, tussen moraal en godsdienst, tussen profaan en sacraal, tussen kerk en staat. Deze scheiding kreeg ook beslag in de kerk zelf, toen het Nederlands Episcopaat in reactie op de Algemene Bijstandswet (afgekondigd in 1963, van kracht geworden in 1965) in 1964 een nieuw *Algemeen Reglement voor de Parochiële Caritas-instelling* vaststelde. Daarin werd bepaald dat de kerkelijke caritas voortaan nog in uitzonderlijke gevallen individuele financiële noodhulp zou verlenen, aangezien voortaan de burgerlijke overheid de eerste aangewezen verantwoordelijke was voor het materiële en immateriële welzijn van de Nederlanders. Zo kon de mening postvatten, dat de eigen taak van de kerk zich beperkt tot de 'zaken des geloofs' (liturgie, catechese, inwijding en begeleiding in het geloofsleven, spiritualiteit), terwijl het sociale leven en de behartiging van de noden daarin tot het domein van het burgerlijk leven in economie en politiek behoort.

Diaconie gaat om doen

Minstens even lang is de overtuiging overheersend, dat het in de diaconie om het 'doen' gaat. Diaconie is praktisch, is daadwerkelijke hulpverlening. In de praktijk van diaconie geldt het motto 'Hoe concreter hoe beter'. Dat geldt

ook voor de kerkmensen die zich met diaconale activiteiten bezighouden: ze zijn 'doeners', geen denkers, geen beschouwers, niet zo vroom gestemd, voor hoge spirituele overwegingen lopen ze niet warm, ze zitten met hun hart meer buiten dan binnen de kerk - zo is het beeld. Het beeld is levend getuige de recente opmerking van een pastoor: "Een vrijwilliger voor de diaconie is een verloren vrijwilliger". In een dergelijke opvatting over de *core business* van de kerk wordt diaconie gereduceerd tot iets alledaags, tot iets 'profaans' dat onder de maat van het 'verhevene' en 'sacrale', onder Gods maat blijft zolang ze niet uitdrukkelijk gerelateerd is aan de viering van de liturgie, de verkondiging van het geloof, de opbouw van de geloofsgemeenschap.

Diaconie is liefde

Diaconie is in de gangbare betekenis: mensen in nood daadwerkelijk helpen. In de loop van geschiedenis is deze hulpverlening metterdaad in haar verschillende vormen samengevat in de 'Werken van barmhartigheid', met zeven 'lichamelijke' werken (later meer bij de diaconie gerangschikt) en zeven 'geestelijke' werken (later meer bij het pastoraat gerekend). Van oorsprong af en door alle historische en culturele veranderingen heen wordt die hulpverlening gezien als een vorm van liefdebetoon. In deze zorgzame inzet voor mensen in nood nu zijn verschillende dimensies te ontdekken die van belang zijn als we een vermoeden willen krijgen van het mysterie dat daarin schuil gaat. In de zorg voor medemensen, in naastenliefde, is een *transcendent doel* te ontwaren dat alle concrete handelen tegelijk fundeert, overstijgt en oriënteert: de fundamentele en onvoorwaardelijke *beminnenswaardigheid* van de mens, van elke mens. Deze beminnenswaardigheid wordt niet 'gemaakt', zij is een 'gegeven' dat wordt gezocht, verlangd en doorgegeven. Zij

Bij zijn afscheid als voorzitter van het LKDB ontving Henk Meeuws een kunstwerk: *ubi caritas est, ibi Deus est*
[Foto: Hub Crijns]

wordt erkend en behartigd in concrete daden van menslievendheid die tegelijk expressie én vrucht zijn van een surplus van liefde. In dit liefdebetoon wordt (door)gegeven wat eerder, onverdiend ontvangen is, zonder op directe wederdienst bedacht te zijn. De oorsprong, dragende grond en bestemming van het concrete liefdebetoon kan aangeduid worden als de *transcendente gift* van overdadige liefde. In menslievendheid is een transcendentie te ontwaren die intrinsiek religieus van aard is: 'gewoon-menselijke' inzet voor mensen in nood vrucht én expressie is van een 'gegeven' werkelijkheid in het menselijk bestaan die tegelijk 'eigen' werkelijkheid is én aan die werkelijkheid als transcendentie gift voorafgaat: grondende en overstijgende mateloze liefde. In hun zorgzame inzet voor anderen getuigen mensen ervan dat wij mensen geen leven hebben als we deze gift van liefde niet aanvaarden en doorgeven. Van de oergift die aan het belangeloos geven aan de naaste, juist aan de 'vreemde' naaste, voorafgaat en het leidt, belijden gelovigen dat ze van een Eerste Minnaar komt. Theologisch gesproken: mensen bestaan als de 'gemeenschap van Gods beminden'. Mensen betuigen in hun menslievende eer aan de ander als fundamenteel beminnenswaardig, houden zichzelf in ere als tot beminnen geroepen en bekwaam, en eren aldus de verborgen bron van liefde en leven. Diaconie is eredienst. De meest elementaire mensendienst is sublieme God-dienst.

Diaconie in liefde is eredienst

Oriënterend voor het verbinden van diaconie met het mysterie dat er in schuil gaat, is het woord van Benedictus XVI in *Deus caritas est*: "Het wezen van de Kerk komt tot uitdrukking in een drievoudige opdracht: de verkondiging van Gods Woord (*kerugma-martyria*), het vieren van de sacramenten (*leiturgia*), de dienst van de liefde (*diakonia*). Deze opdrachten veronderstellen elkaar en zijn niet te scheiden" (nr. 25). Liefdevol omzien naar mensen in nood, datgene wat we 'diaconie' noemen, is intrinsiek verbonden met eredienst, meer nog: is zelf pure eredienst en als zodanig een weg van Gods ontmoeting. In de woorden van Benedictus XVI: "Liefde tot God en tot de naaste versmelten; in de geringste ontmoeten wij Jezus zelf en in Jezus ontmoeten wij God" (*Deus caritas est* nr. 15). Deze versmelting van Godsliefde en mensliefde impliceert, dat er geen sprake van kan zijn dat de geloofsgemeenschap haar vierende identiteit niet kan vinden, wanneer zij het dienen van de naaste in nood niet waardeert en behartigt als intrinsiek 'gelovige eredienst'. Het is Jezus Christus, Gods vleesgeworden liefde, die in de Eucharistie ontvangen en in de diaconie gediend wordt. Daarom is diaconie sacramenteel van aard: zorgzame inzet voor mensen in nood is sacrament van Gods liefde. Zoals in de Eucharistie als in de diaconie is sprake van '*realis presentia*', werkelijke aanwezigheid. Waar menslievendheid is en minnen daar is God. En dit geheim is groot - wat God zo verbonden heeft dat mag de mens niet scheiden: wie goed doet God ontmoet.

Mystagogie

Als de geloofsgemeenschap zich in de huidige (en toekomstige) situatie van chaos en crisis wil vergewissen van haar identiteit, krachtbronnen en mogelijkheden, doet zij er goed aan diaconie principieel en voluit tot haar *core business* te rekenen. Een weg die daartoe uitnodigt is die van de mystagogie. Waar vindt de geloofsgemeenschap daarvoor haar mystagogen? Lees daarover verder in het verhaal van Henk Meeuws op pagina 8-11.

Zilveren tijdschrift in 2012

Hub Crijns is redacteur van *Diakonie & Parochie*

Diakonie & Parochies van de katholieke parochies en Parochiële Caritas Instellingen bestaat dit jaar 25 jaar. U heeft het derde nummer van de zilveren jaargang in handen.

In de tweede reeks van acht jaargangen tussen 1996 en 2003 merken we dat het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad vooral beleidsmatige impulsen wil geven via het tijdschrift. Het eerste nummer van september 1996 geeft voor de PCI een handreiking over het ontwikkelen van nieuwe vormen van solidariteit met mensen in nood, de aandachtsgebieden, doelen en werkwijzen daarvoor en de criteria voor financiële hulpverlening. In het vierde nummer van het seizoen 1996-1997 staat het diaconaal beleidsmatig te werk gaan centraal. De aandacht richt zich op structuur en organisatie van diaconie, de inhoud en de actoren van diaconie (instellingen, werkgroepen, personen). Het themanummer noemt een serie instrumenten die behulpzaam is voor het beleid: (beleids)brochure, diaconale kaart maken, jaarverslag, nieuwsbrief, bisdomelijke projectenlijst, Prijs voor diaconie (per bisdom of per dekenaat), zondag voor diaconie, diaconie als jaarthema.

Vanaf het seizoen 1996 is Maria Jenniskens de eindredacteur en zij eindigt in 1997 met de door Jan Zuidgeest ingevoerde seizoen telling. Van jaargang 10 verschijnen in 1997 slechts twee nummers. Vervolgens verschijnen in 1998, de elfde jaargang, vier nummers en dat ritme wordt in de volgende jaren voortgezet.

We lezen in de jaargangen van de tweede helft van de jaren negentig in elke jaargang over vreemdelingen, asielzoekers, illegalen en mensenrechten. Armoede en sociale uitsluiting komen prangend in beeld. Er blijven impulsen komen voor de ondersteuning van diaconie, PCI en diaconaal. Er zijn handreikingen rond samenwerking, communicatie, geven, analyse van de context, de diaconale vrijwilliger, diaconie en eredienst, omgaan met geld. Specifieke groepen komen ook in beeld: jongeren, maatjes, boeren en tuinders, met speciaal aandacht voor de ramp van de MKZ-crisis in 2001.

In de jaargangen van 2002 en 2003 gebeurt er iets nieuws. De redactie is dan in handen van Henk Meeuws en Esther van der Panne en de acht nummers vormen een thematische eenheid door de Werken van barmhartigheid ten tonele te voeren. De boekjes vormen samen een praktische handreiking voor diaconie, die al blade-rend nu tien jaar later nog altijd goed te gebruiken is.

U kunt meedoen in het feliciteren van de jubilaris. Atten-deer uw parochie, PCI, diaconale vrijwilliger, pastor op het tijdschrift. Abonneren kan via administratie@rkdiaconie.nl

“Armoede wordt om de vijf jaar herontdekt”

Hub Crijns en Peter de Bie zijn beide lid van de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA

De kerkelijke campagne tegen verarming, verrijking en sociale uitsluiting dateert uit 1987, en is in de jaren tachtig ontstaan vanuit het contact dat kerkelijke diaconale instellingen en het arbeidspastoraat onderhielden met mensen, die door verlies van hun baan, gezondheid of partner in een uitkeringssituatie terecht kwamen. Van baanlozen, arbeidsongeschikten en bijstandsvrouwen met kinderen leerden kerken en het arbeidspastoraat dat in Nederland armoede nooit weg is geweest, alhoewel algemeen de overtuiging leefde dat sinds de invoering van met name de Algemene Bijstandswet in 1965 armoede in Nederland definitief bestreden was. Er zouden slechts nog groepen met maatschappelijke achterstanden bestaan.

Een korte geschiedenis

De werkgroep ‘De Arme Kant van Nederland’ bestaat sinds 29 september 1987, toen onder de verantwoordelijkheid van de Raad van Kerken in Nederland en het Arbeidspastoraat DISK de eerste kerkelijke conferentie tegen verarming in Nederland plaatsvond. De werkgroep is de spil van de kerkelijke anti-armoedebeweging en heeft van daaruit contacten gezocht met andere netwerken, zoals die van zelforganisaties van ervaringsdeskundigen, van de directeuren van sociale diensten, wetenschappers, journalisten en ambtenaren. In de loop van de tijd is naast het proces van verarming ook dat van verrijking sterker in de aandacht komen te staan. Het werk van de werkgroep kenmerkt zich door opeenvolgende driejarige campagnes.

De werkgroep ‘Economie, Vrouwen en Armoede’ (EVA) bestaat sinds 1984 en is ontstaan uit de ontmoetingen tussen Kerkvrouwen en

Bijstandsvrouwen, zoals gestimuleerd vanuit de toenmalige Nederlandse Hervormde Kerk. Deze ontmoetingen hebben geleid tot bondgenootschap vanuit de kerken in de armoedestrijd van vrouwen. Het EVA-netwerk mikt vooral op het ontwikkelen, verdiepen en verbreden van het model van bondgenootschap met mensen, samen met organisaties die solidair zijn met armgemaakte vrouwen. De betrokkenen doen dit vanuit het genderperspectief rond zorg en arbeid. Er wordt een relatie gelegd tussen huwelijks- en gezinsdenken; het ontbreken van juridische en economische rechten uit zorgarbeid en armoede van vrouwen. Ook deze werkgroep kent de vorm van een kerkelijk project met werkperiodes van drie jaar. Vanaf 1995 werken beide werkgroepen samen, en sinds 1 januari 1997 zijn ze opgegaan in de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA. Deze werkgroep verzorgt communicatie en biedt service aan een netwerk van Arme Kant-groepen, EVA-groepen of Arme Kant/EVA-groepen. Vertegenwoordigers uit deze groepen (voor elke provincie en grote stad zijn er twee contactpersonen) komen drie keer per jaar bij elkaar in het Regioberaad, dat door de werkgroep wordt geleid. Tevens heeft de werkgroep via de werkorganisaties van de deelnemende kerken in de Raad van Kerken in Nederland werklijnen naar de diaconale groepen en instellingen van de plaatselijke kerken: gemeenten en parochies. Een telkens terugkerend motto ‘Armoede is onrecht’ is ontleend aan de openingsrede, die ds. Wim R. van der Zee, algemeen secretaris Raad van Kerken in Nederland hield tijdens de eerste conferentie ‘De arme kant van Nederland’, 29 september 1987. “En toch is armoede onrecht! Horen en roepen, dat kunnen we

Debat over arbeid en armoede tijdens Conferentie 'Arme Kant van Nederland 10 jaar later' in 1997 met Marta Resink, Irene Scheltens en François Maree
[Foto: Peter de Bie]

doen. Niet meer en niet minder. Daarom zijn we vandaag bij elkaar. Wellicht hebben we geen pasklare antwoorden en oplossingen. Maar we willen uitdrukkelijk de armoede in Nederland opnieuw uit de zichtbaarheid halen en in beeld brengen. En er ook nog bij zeggen: armoede in Nederland, mensonterend en godgeklagd."

Campagne in programma's van drie jaar

Na de geslaagde conferentie 'De Arme Kant van Nederland' werd de eerste campagneperiode 'Armoede is onrecht' gestart met een subsidie van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. In 1991 en 1994 krijgt de werkgroep een nieuw mandaat van de opdrachtgevers voor drie jaar, waarvoor subsidiegelden vanuit diverse, vooral Rooms-Katholieke bronnen bijeen zijn gebracht. De eerste tien jaar is het leidende motto 'Armoede is onrecht'. Opvallend is dat de Haagse politiek om de vijf jaar begint met te ontkennen dat er armoede bestaat, om er vervolgens na lang aandringen wat aan te gaan doen. In 1996 is "het broodje van bisschop Muskens" de grote publiekstrekker.

Er zijn sinds 1996 de volgende campagneperiodes geweest: 'Armoede is onrecht' (1997-1999), 'Om sociale gerechtigheid' (2000-2002), 'Leven in waardigheid' (2003-2005), 'Gerechtigheid in solidariteit' (2006-2008). Sinds 1998 zijn onder impuls van Arbeidspastoraat DISK ook activiteiten rond 'Gelijker = Rijker' en verrijking ontwikkeld. Vanaf 2006 heten de programmaperiodes 'Rechtvaardigheid in solidariteit' (2006-2008), 'Roep om gerechtigheid' (2009-2011) en thans is gaande 'Deelnemen en meedelen - oecumenische campagne tegen verarming en verrijking' (2012-2014). Het beleidsplan is vertaald naar een werkplan voor drie jaren, dat per jaar weer concreet wordt ingevuld.

Verschillende kerken hebben inhoudelijk en

financieel geparticipeerd, evenals verscheidene religieuze instituten, de laatste met name in financiële zin. Sinds 2009 is er een grote participatie vanuit Cordaid Programma Nederland in het programma.

Deelnemen en meedelen 2012-2014

De campagneperiode, waarmee de werkgroep nu aan het werk is, heeft als motto 'Deelnemen en meedelen'. Tijdens deze campagne worden de gevolgen van de kredietcrisis en de daaruit volgende economische crisis steeds meer duidelijk. De Regering moet bovendien de schulden aflossen, die gemaakt zijn toen de kredietcrisis bezworen moest worden, en gaat sterk bezuinigen. Het kabinet Rutte legt de last van die bezuinigingen onevenredig zwaar neer bij de mensen die toch al zitten in de hoek waar de klappen vallen: werklozen, uitkeringsgerechtigden, ouderen, chronisch zieken en gehandicapten, mensen met beschermd werk. Nog in december weet minister-President Rutte te melden dat "Nederland geen armen heeft, hoogstens mensen met een laag inkomen". Uiteindelijk is de val van het kabinet Rutte I en het ontstaan van het zogenoemde 'Lente Akkoord' nodig om de scherpste kanten van deze herziening weg te halen.

Symposium Arm & Rijk

Op 29 september 2012 is het 25 jaar geleden dat de kerken en Arbeidspastoraat DISK breed aandacht vroegen voor armoede in Nederland. De werkgroep organiseert op die dag het Symposium Rijk & Arm, dat wordt gehouden in de Bergkerk te Amersfoort vanaf 10.30 tot 15.00 uur. Sprekers zullen zijn Hub Crijns, Arjo Klammer, Nico Wilterdink, René Gabriëls, Klaas van der Kamp. Informatie is te vinden op www.armekant-eva.nl. U kunt zich via de site ook aanmelden om mee te doen. U bent van harte welkom.

OP HET ERF VAN DE BUREN

Sirviendo Junt@s

Toos Beentjes is pastoraal werkster in de Nicolas parochie in Amsterdam

De Spaanse titel *Sirviendo Junt@s* verwijst naar het samen dienen en is de titel van het project om vrijwilligers op het terrein van sociale en pastorale hulpverlening op te leiden.

Diakonie Parochie

Tijdens mijn periode als lekenmissionaris in Chili, waar ik verbleef van 1978 tot 1987, dus tijdens de militaire dictatuur, ontdekte ik dat solidariteit met de slachtoffers van geweld en onderdrukking mijn geloof verdiepte. Mijn besluit om theologie in Amsterdam te studeren kwam voort uit deze nabijheid. De voortzetting van mijn missionaire werk werd mij in de schoot geworpen toen ik op 8 maart 1990 de viering van de internationale dag van de vrouw bijwoonde op het Begijnhof. De aanwezige Spaanstalige dames nodigden mij uit om kennis te maken met de Spaanstalige vieringen en met het werk van Casa Migrante, het diaconaal centrum voor de Spaanstalige migranten.

Pastor en diaconaal toeruster

Al snel daarna zat ik aan de overlegtafel van de migrantenpastores in Amsterdam. Uit de onderwerpen die toen naar voren kwamen, bleek dat diaconie een groot deel van de agenda en de tijd van de pastores in beslag nam. Nu ruim 20 jaar later leid ik, als pastoraal werkster, diaconale vrijwilligers op om het pastoraat onder de Spaanstalige en Portugeestelijke migranten handen en voeten te geven. De migranten-

pastores inspireerden mij om de diaconale inzet als hart van de migrantengemeenschap te laten kloppen. In het boek *Diakonie in beweging* (Kok en DISK 2012) beschrijft Jorge Castillo in het artikel 'Diakonie en katholieke migranten' dat bij migrantenparochies de diaconale interventies vanuit de gemeenschap en de mensen zelf komen. Velen van degenen die door de week bij Casa Migrante om hulp vragen, wonen op zondag de Eucharistieviering bij in de Nicolaaskerk. De parochie San Nicolás en Casa Migrante zijn nauw met elkaar verbonden. Zoals migranten in beweging zijn, zo draagt diaconie bij dat de parochie in beweging blijft. Zoals bij een caleidoscoop de basisgegevens dezelfde blijven, maar steeds opnieuw een ander fascinerend beeld gecreëerd kan worden, zo ervaar ik het verschil tussen missionair werk in Chili en het migrantenpastoraat in Nederland. De basis is en blijft de evangelische oproep om dienstbaar te zijn, terwijl de context constant veranderd is. Denk maar aan de discussie over het multiculturele drama, de sociale bezuinigingen en de aangescherpte vreemdelingenwetgeving en de gevolgen voor migranten.

Sirviendo Junt@s

In oktober 2011 is het project *Sirviendo Junt@s*, dat door SKAN (Stichting Katholieke Noden) en het Bisdom Haarlem-Amsterdam financieel wordt ondersteund, van start gegaan. Als projectleider was mijn steeds terugkerende vraag: 'Hoe kan ik deze caleidoscoop van dienstbaarheid doorgeven?'. Op het eind van het jaar hadden zich 22 cursisten aangemeld om deel te nemen aan de cursus *Sirviendo Junt@s*. Onder hen mannen en vrouwen, ervaringsdeskundi-

De geslaagden van de cursus *Sirviendo Junt@s* bij elkaar. Tweede van rechts staand is Toos Beentjes.
[Foto: Daan Vonk]

gen op het terrein van psychologie, financiën, administratieve en medische wetenschap. Onder hen mannen en vrouwen die in hun rugzak diaconale ervaringen meebrachten vanuit hun geboorteland.

Het cursorische deel van het programma

Zo gebeurde het dat op 28 januari 2012 de cursus door de deken van Amsterdam, pater Ambro Bakker, feestelijk geopend werd. Het programma voorzag in twee maandelijkse bijeenkomsten: een zaterdag van 10.30 tot 16.00 uur en een vrijdagavond van 19.00 tot 22.00 uur en vonden plaats op Casa Migrante. De opzet van de cursus was om de cursisten medeverantwoordelijkheid te geven ten aanzien van de inhoud en het verloop van de cursus. Zo werden uit het deelnemersveld medewerkers gevraagd om een onderdeel van de cursus mede voor te bereiden. Op deze wijze werd het 'samen dienen' op de cursus zelf toegepast en de contextuele inhoud vanuit de eigen ervaringswereld belicht. De volgende thema's en onderwerpen kwamen aan bod:

- Wat is caritas, diaconale hulpverlening?
- Geschiedenis en de levensverhalen van Spaanstalige en Portugeestalige migranten in Nederland.
- Kennismaking met de Sociale Kaart en het maken daarvan.
- Vreemdelingenwetgeving en regelgeving.
- Psychologische context van migranten.
- Realiteit en problematiek van transnationale families en interculturele relaties.
- Gesprekstechnieken en interculturele communicatie.
- De bagage die een diaconale vrijwilliger nodig heeft, toegepast naar de context van migranten in Amsterdam.

Sirviendo Junt@s en Ubi Caritas

Op 23 juni 2012 is het eerste deel van de opleiding afgerond met een studiedag *Ubi caritas* over diaconie voor alle migrantengemeenschappen in het dekenaat Amsterdam. De feestdag begon met Afrikaanse muziek en gezang die de hele zaal van De Boom Kerk met enthousiasme vulden. De dagvoorzitter mevrouw Dea Broersen, coördinator van het dekenaat Amsterdam, leidde ons door de dag. Na een inspirerende inleiding over het belang

van vrijwilligerswerk voor de migrantengemeenschappen door dr. Jorge Castillo Guerera, docent aan de Universiteit van Nijmegen, presenteerden de cursisten van *Sirviendo Junt@s* op creatieve wijze de inhoud van de cursus. In hun presentatie kwam duidelijk naar voren dat diaconie beweging betekent. Het beeld van een bewegende trein toonde in de meereizende wagons de inhoud van de verschillende onderdelen van de cursus. De reizigers waren de cursisten, die hun rugzak steeds meer vulden naar gelang de thema's aanbod kwamen. De deken die de certificaten uitdeelde speelde in op de rugzak die gevuld is met menselijke ervaringen, die van levensbelang zijn. De deelnemers ontvingen naast hun deelcertificaat ook een jaargang van het tijdschrift *Diakonie & Parochie*. De lunchpauze werd gevuld met een heerlijke Afrikaanse maaltijd en er werd volop gespeeld met verschillende organisaties die het belang behartigen van migranten, waaronder Dokters van de Wereld, het Wereldhuis, en HIV-positivo. Het middagprogramma bestond uit twee workshops: 'Caritas in Beweging' en 'Vrijwilligers als hart van de gemeenschap'. Een geslaagde dag waaraan ongeveer 75 mensen deelnamen. Er kwam zoveel naar voren dat dit initiatief om een vervolg vraagt.

Het verdere verloop van Sirviendo Junt@s

Een cursus volgen is een stap, het in praktijk brengen is een tweede stap. Het komend jaar staat de praktijk centraal. Sommige deelnemers zijn al actief als diaconale vrijwilliger/ster, anderen zullen binnenkort de praktijk ingaan. Het tweede deel van de vorming zal zich meer toespitsen op de concrete inzet en er zullen terugkomdagen zijn om meer specifieke thema's aan de orde stellen. Misschien kan ik u volgend jaar hiervan op de hoogte brengen.

www.casamigrante.nl
www.nicolaas-parochie.nl
www.wereldhuis.org
www.doktersvanderwereld.org
 HIV-positivo ondersteunt Spaanstalige en Portugeestalige migranten die met het HIV-virus besmet. Zij opereert onder de paraplu van de HIV-Vereniging Nederland. Lees verder op: http://www.hivnet.org/index.php?option=com_content&view=article&id=8751&Itemid=504

Diaconie Franstalige Afrikanen Leiden e.o.: een ontdekking

Tamara Breton is projectcoördinator Diaconie voor Franstalig Afrikanen

Het opnemen van en de zorg voor vreemdelingen is een diaconale taak en behoort tot de werken van barmhartigheid (Matteüs 25). De Bakkerij, midden in de Leidse binenstad, is een plek met een rijke historie, waar in vroeger tijden brood voor de armen werd gebakken en gedeeld. Tegenwoordig staat Diaconaal Centrum De Bakkerij open voor mensen met uiteenlopende problemen, ongeacht hun afkomst en religie.

Wegwijzer in papieren doolhof

Tot voor kort hadden we in Diaconaal Centrum De Bakkerij nauwelijks zicht op de woon- en leefomstandigheden van Franstalige Afrikanen in Leiden e.o. Het is, naar eigen zeggen, een groep die moeilijk aansluiting vindt bij de Nederlandse samenleving en nauwelijks de weg weet te vinden naar de hulpverlening. Begin 2011 is daar, dankzij verkennend onderzoek van een stagiair in De Bakkerij, verandering in gekomen. We weten nu dat er zo'n 400 Frans-talige Afrikanen in de regio verblijven, waarvan

één derde geen verblijfsvergunning heeft. Veel Nederlandse hulpverleners kunnen aardig uit de voeten met Engels en Duits. Frans is al een stuk lastiger. Voor veel Franstalige Afrikanen, afkomstig uit Centraal- en West Afrika is het Frans een tweede taal. Hun eerste taal is het Lingala, Kiswahili, Luganda, Kikongo, of een van de andere Bantoetalen. Veel van deze mensen zijn bovendien niet gewend aan schriftelijke informatie: zij komen uit een mondelinge cultuur en raken daardoor al gauw het spoor bijster in onze maatschappij met zijn formulieren en instructies op papier.

Hulpvragen

We hebben tijdens ruim 200 contacten onder de Franssprekende Afrikanen een enorme variëteit aan hulpvragen en problemen gesignaleerd.

- Uitgeproceerde onuitzetbare asielzoekers en de omgeving die hen tijdelijk probeert op te vangen.
- Gebrek aan eerste levensbehoeften, zoals onderdak, voeding en kleding.
- Behoeftte aan sociale contacten voor mensen die in een isolement dreigen te raken.
- Toegang tot de juiste medische zorg en juridische hulp.
- Behoeftte aan steun bij en opvoedingsproblemen.
- Behoeftte aan steun bij schuldenproblematiek.
- Noodzaak van psychische en psychiatrische hulp binnen een gemeenschap, die soms geneigd is klachten toe te schrijven aan de invloed van kwade geesten.
- Behoeftte aan gemeenschapsvormende activiteiten en manieren om te integreren in de Nederlandse samenleving.
- Vragen rond geloof, zingeving en toekomstperspectief.

Staannd vlnr: Ndayitabi Nzabamwita, Patricia Mabolia en Francis Ndi Wepngong; voorgegrond Tamara Breton.
 [Foto: Ton Sneyvangers]

Diaconaal project

Met ingang van 1 maart jl. zijn twee parttime medewerkers aangesteld voor de diaconale hulp aan Franstalige Afrikanen en de voorbereiding van een eigen Diaconie voor en door Franstalige Afrikanen in de nabije toekomst. Deze twee medewerkers worden ondersteund door ds. Françoise Weber van de Waalse Kerk in Leiden en enkele vrijwilligers vanuit de Afrikaanse gemeenschap die diverse Bantoetalen beheersen. Vijf ochtenden in de week bemant het team het spreekuur. Tijdens de kennismakingsgesprekken kunnen cliënten vertellen over hun situatie, zorgen en problemen. Samen met hen wordt gekeken aan welke hulp behoefte is. In dringende situaties, wordt geprobeerd direct de noodzakelijke hulp te bieden. Waar nodig wordt contact gezocht met andere instanties (advocaat, arts, vluchtelingenwerk, e.d.) en soms wordt een vervolgspraak gemaakt. In andere gevallen kiest de cliënt zelf het moment om weer contact op te nemen.

Humanitair verantwoord, praktisch haalbaar

Afgelopen 12 mei heeft het team van de Diaconie Franstalige Afrikanen zich in Diaconaal Centrum De Bakkerij gepresenteerd aan haar doelgroep en belangstellenden onder het motto 'Kom en ontdek'. Zo'n zeventig mensen zijn afgekomen op de Afrikaanse hapjes en (deels live) muziek. Via een swingende PowerPoint presentatie is verteld waar de Diaconie voor staat en wat zij doet. Namelijk een platform bieden voor hulp aan Franstalige Afrikanen, een plek waar zij in hun eigen taal hun verhaal kwijt kunnen en zorgen kunnen delen. Een plaats waar zij gehoord worden en waar zij op basis van eigen talenten en kwaliteiten, levenshoudingen en gelovige inspiratie hulp vinden om de regie over hun eigen leven weer op te pakken en op hun beurt anderen te ondersteunen. De Diaconie Franstalige Afrikanen wil helpen waar geen helper is of waar bestaande hulp tekort schiet. Humanitair verantwoord maar ook op een manier die praktisch haalbaar is. Er wordt dan ook in grote mate samengewerkt met lokaal aanwezige partnerorganisaties en instellingen.

Uitdagingen in de nabije toekomst

De Bakkerij kent inmiddels een ongekende aanwas van acute individuele hulpvragen van

Afrikaanse mensen die soms in schrijnende omstandigheden verblijven in Leiden of omgeving. Zij worden veelal opgevangen door hun landgenoten. Dat zet huishoudens onder druk en roept allerlei diaconale en pastorale vragen op. Een van de grootste uitdagingen voor de nabije toekomst ligt dan ook op het gebied van de huisvesting, één van de randvoorwaarden om iemand - tijdelijk, namelijk maximaal drie maanden - van straat te halen en rust te bieden om in eigen kracht en energie te komen en beslissingen te nemen over de toekomst: in de illegaliteit dan wel terug in eigen land. Maar ook huisvesting ter overbrugging van een korte periode, meestal een week of twee, voordat het (herhaalde) asielverhaal in een Aanmeldcentrum mag worden verteld en toegelicht. Begin juli hebben wij een woningbouwvereniging bereid gevonden vanaf dit najaar een eengezinswoning ter beschikking te stellen tegen een diaconale huurprijs. Hiermee hopen wij een meer structurele oplossing te vinden voor de crisis- en noodopvang van cliënten.

Naar een eigen taak

Minstens net zo groot is de uitdaging van het team om het project binnen drie jaren tot verzelfstandiging te brengen, een Diaconie voor en door Franstalige Afrikanen uit de Leidse regio. Drie elementen zijn daarvoor van belang: enerzijds moet er een duidelijke behoefte zijn aan structurele hulp en ondersteuning van de doelgroep. Gelet op de aanhoudende stroom aan hulpvragen, heeft het project zichzelf op dit punt ruimschoots bewezen. Anderzijds moet er structurele financiering beschikbaar komen. Op dit moment ontvangt het project financiële steun van het Skanfonds, de Diaconale Caritas Instelling van het Bisdom Rotterdam, collecten en giften. Tot slot moet ook de Franstalige Afrikaanse gemeenschap bereid zijn een stevige bijdrage te leveren aan de op te richten Diaconie, financieel maar ook qua vrijwillige inzet, om een leefbaar samenleven na te streven in de stad Leiden e.o. en van daaruit wellicht ook op andere plaatsen in de wereld.

www.debakkerijleiden.nl

Ondersteuning bieden aan mensen met weinig inkomen

Hub Crijns is directeur van landelijk bureau DISK; Cecile de Jong en An Meijer zijn beide lid van de Stuurgroep Arme Kant van Overijssel

De regionale werkbijeenkomst van de Stuurgroep Arme Kant Overijssel op maandag 18 juni in Nijverdal werd bezocht door 60 mensen. De bijeenkomst is voor belangenbehartigers van mensen aan de onderkant van de samenleving, en belangstellenden. Het doel is om praktische ideeën op te doen om mensen met weinig inkomen te ondersteunen. Leren van elkaars projecten is het motto.

Wie arm is moeten weten waar de potjes zijn.

An Meijer, de voorzitter van de Stuurgroep, meldt dat "hulp nodig is nu de armoede onder mensen hard toeslaat. Het allerbelangrijkste is misschien wel hoe we deze mensen kunnen bereiken. Er is armoede en ook verborgen armoede en de vraag is hoe we dit thema uit de taboesfeer kunnen halen. Mensen hebben schaamte en tonen zich niet. Ze moeten weten waar de potjes zich bevinden." An Meijer is ervaringsdeskundige en zocht en kreeg hulp van de voedselbank. "Ik ken de problematiek van nabij. Ik weet hoe het is om geen geld te hebben. Lokaal is er veel armoede- en minima-beleid vastgesteld door gemeenteraden, maar de ene gemeente is de andere niet. En door de bezuinigingen wordt er weer afgebouwd aan mogelijkheden. Kerkelijke instellingen en

allerlei particuliere initiatieven trachten de pijn van de armoede te verzachten waar dat mogelijk is. Er zijn veel goede projecten en initiatieven, waarvan er vandaag een vijftal zich presenteren. Steunfondsen door kerken en gemeenten zoals in Hellendoorn al jaren actief. SchuldHulpMaatje, waarbij een vrijwilliger iemand helpt het tij te keren, is nu in 45 plaatsen actief vanuit de kerken. *Dress for Succes* helpt mensen met passende kleding en hoe jezelf te presenteren bij een sollicitatie. In Enschede is dit jaar een project begonnen. Dominee Hans Wachtmeester uit Hengelo vertelt over de halfjaarlijkse contacten tussen diaconie en politiek aldaar. In Lelystad hebben de kerken een keten opgezet van voedselbank, steunfonds, kledingwinkel, SchuldHulpMaatje en men werkt daar intensief samen met de burgerlijke gemeente."

Economische crisis, werkloosheid, schulden en armoede

Hub Crijns, directeur van landelijk bureau DISK, verzorgt de aftrap. "In 2012 kunnen we merken dat de gevolgen van de financiële kredietcrisis doorwerken in een economische crisis in ons land. Een ingrijpend gevolg van de crisis is voor veel mensen de toename van de werkloosheid geweest, de toename van de armoede en de toename van de huishoudens met schulden.

Armoede is niet alleen financiële armoede. Het gaat veel dieper dan dat. Armoede beïnvloedt essentiële zaken als gezondheid, wonen, sociale contacten en de opvoeding en ontwikkeling van kinderen. Een goede gezondheid en een

*De organisatoren An Meijer en Patricia Nijland
[Foto: Hub Crijns]*

goed functionerend sociaal netwerk is voor een deel met geld te kopen. En opgroeien in armoede betekent materiële en sociale deprivatie. Arme kinderen doen minder mee met sportclubs en andere vrijetijdsbesteding, maken minder aanspraak op medische voorzieningen, leven ongezonder en zien vaak af van een vervolgoopleiding. Grote kans dat de armoede zo van generatie op generatie wordt overgedragen.”

Diaconale economie in ontwikkeling

“De kerken verlenen in verschillende vormen diaconale hulp en die ontwikkeling is sinds 2000 sterk toegenomen. Nu halverwege 2012 telt Nederland 9 regionale voedselbanken, met in totaal 130 verdeelpunten, die onderling weer lokale of buurtgerichte uitdeelpunten kennen. Vaak zijn die uitdeelpunten in kerken. Het aantal weggeef-, kringloop- en kledingruilcentra voor minima loopt in de honderdtallen. Elke stad, groter of kleiner, kent ze inmiddels. Via kerken zijn sinds 1995 inloopcentra ontstaan met meerdere functies, zoals ontmoeting, opvang, eten, gezelligheid, pastoraat, et cetera. Nu zijn er meer dan 110. Sinds 2000 zijn er vanuit kerken ook allerlei initiatieven ontstaan om te zorgen dat mensen tenminste drie keer per week een warme maaltijd kunnen krijgen. De eet-, kook, en ontmoetingsactiviteiten zijn ook in de meeste plaatsen te vinden. Als diaconale keten is Resto's Van Harte ontstaan. Kerken zijn betrokken bij allerlei vormen van hulp, zoals het werk van Vincentius verenigingen, parochiële caritas instellingen, diaconieën, opvanghuizen, inloophuizen en maaltijdverstrekking (bijvoorbeeld door de zusters van Moeder Teresa in Rotterdam), kerstpakkettenacties (tegenwoordig ook met Pasen), de inzet voor zwervjongeren, migranten, ex-gevangenen, dak- en thuislozen, moeders met jonge kinderen. Je hebt het werk van bezoeksprojecten, loketgroepen, begeleidingswerk, klusprojecten, maatjesprojecten, boodschappenprojecten. Je hebt netwerken van opvang en begeleiding van migranten, vluchtelingen en uitgeprocedeerden en illegalen. Er zijn allerlei vormen van sociaal, diaconaal en missionair pastoraat (althoewel dit de laatste twee jaar zeer verminderd): arbeidspastoraat, oudewijkenpastoraat, drugspastoraat, jongerenpastoraat, diaconaal werk. Ook

wordt vanuit de kerken op allerlei manieren aan individuen financiële hulp geboden. De ervaring leert dat er aan steeds meer mensen kleinere porties wordt gegeven. In toenemende mate is er sprake van hulp in natura, zoals dit gebeurt rond kleding in ruilwinkels, voedsel in voedselbanken en eetgroepen of leergeld en steunfondsen bij scholen. Kerken vangen mensen op die klassieke noden hebben met de werken van barmhartigheid: naakten kleden, hongerigen voeden, dorstigen water geven, zieken bezoeken, gevangenen bezoeken, vreemdelingen herbergen, doden begraven.”

Kerkelijke armoedebestrijding

“De kracht van de kerkelijke armoedebestrijding ligt volgens divers onderzoek in vier karakteristieken: Ten eerste de inbedding van de hulp in de kerkelijke gemeente of parochie, en ten tweede de snelheid en beschikbaarheid van de hulpverlening (door de inzet van vrijwilligers op alle uren van de dag en in het weekeinde). Ten derde is kerkelijke hulpverlening nauwelijks bureaucratisch en kent zo weinig mogelijk papierwerk. En ten vierde wordt bevoogding tegengegaan en wederzijdse relaties nagestreefd.

Veel kerkelijke hulp wordt geleverd door het beschikken over geldbronnen en de inzet van vrijwilligers. Vergeet niet dat de gezamenlijke religieuze instituten heel veel diaconale projecten financieren. Religieuzen zijn armoedebestrijders bij uitstek, maar er zijn er wel steeds minder. Diaconale fondsen maken ook veel diaconale economie mogelijk: ze verstrekken fondsen voor allerlei diaconale projecten en maken het mogelijk dat - vaak kerkelijke - professionals daar begeleiding aan geven. Datzelfde grijs worden zie je bij de vrijwilligers: hun aantal zal door de vergrijzing over een aantal jaren dalen. Daar moeten we als Kerk ons wel van bewust zijn. Het is geen gemakkelijke klus om voor al dat diaconale werk een nieuwe en jongere vrijwilligersmarkt aan te boren.”

Informatie over de kerkelijke activiteiten rond armoedebestrijding zijn te vinden op www.rkdiaconie.nl; www.armekant-eva.nl; www.schuldhulpmaatje.nl.

SchuldHulpMaatje in Rijswijk

Mieke Kerkhof-Scheenaard is freelance communicatiemedewerker van project SchuldHulpMaatje en maker van de foto

In Rijswijk stuiten de SchuldHulpMaatjes op een specifieke doelgroep: studenten uit de Antillen met studieschulden. Om hun studie in Nederland te kunnen volgen hebben zij zich flink in de studieschulden moeten steken. Je hebt het al snel over bedragen van € 30.000 en meer. Daarnaast lenen de studenten vaak nog bij een financiële instelling voor persoonlijke uitgaven. ‘Dat kan ik na mijn studie allemaal makkelijk afbetalen’, is de redenatie. Dat is helaas niet altijd het geval. Wanneer zij als gevolg daarvan in de WSNP terecht komen blijkt dat de studiefinanciering daarvoor niet in aanmerking komt. Daardoor is het vrijwel onmogelijk om van hun studieschuld af te komen. Studenten met een studieschuld op de Antillen zijn beter af. Daar neemt een deurwaarder de studieschuld wel mee in het totale schuldenpakket.

Studieschuld niet in WNSP

Valery Manuputty (foto) is coördinator van SchuldHulpMaatje in Rijswijk en geeft een praktijkvoorbeeld hoe het werkt. “Een jongere uit Curaçao komt naar Nederland om te studeren. Door een speciale organisatie wordt alles voor hem geregeld; de vliegreis, kamers en noem maar op. De inschrijving bij een opleidingsinstituut doet hij zelf. Stel dat deze student een privéschuld heeft van € 25.000. Daarnaast heeft hij een ton studiefinanciering ontvangen. Voor die studieschuld krijgt hij elke maand een acceptgiro toegestuurd met een aflossingsbedrag, maar deze betaalt hij niet omdat hij het geld niet heeft. Als hij in de schuldsanering komt worden alleen deze onbetaalde acceptgiro's in de schuldsanering meegenomen, samen met zijn privéschuld. Het restantbedrag van de geleende

studiefinanciering wordt ‘bevroren’. Wanneer de schuldsanering er na drie jaar op zit, wordt dat bevroren bedrag weer ontdooid en moet hij deze alsnog afbetalen. Vroeger kwam je overigens helemaal niet in aanmerking voor schuldsanering wanneer er sprake was van een studieschuld. Dus in die zin is de situatie al iets verbeterd.”

Opstapeling

“Bijkomend probleem is dat veel van deze jongeren twee studies hebben gevolgd”, licht Valery toe. Daardoor zijn ze eigenlijk te oud voor een startersbaan wanneer zij op de arbeidsmarkt komen.” Gevolg: geen baan, geen inkomen. De ontgoocheling voor de jongeren is groot. Meestal hebben zij niet de kleine lettertjes van het contract gelezen. Ook zijn zij vaak niet goed voorgelicht over de werkelijke kosten die ze gaan maken in Nederland. Want er komt natuurlijk nog van alles bij. “En vergeet niet de zogenaamde wurgrentes van 21 procent bij sommige leningen!”, zegt Valery erbij. “Vergeet niet dat deze jongeren wel heel abrupt op eigen benen zijn komen te staan en ook nog eens in een vreemde cultuur. Veel van hen keren gedesillusioneerd terug naar hun thuisland. Daar hebben ze in ieder geval hun familie en onderdak.” Op Curaçao geldt overigens de regeling dat als je ‘onvindbaar’ bent, je studieschuld na vijf jaar verjaart.

Machteloos

Door de wettelijke beperking kunnen SchuldHulpMaatjes in Nederland bij deze jonge mensen vaak niet anders dan machteloos toekijken. “En dat is behoorlijk frustrerend”, aldus Valery. “Natuurlijk laten wij hen niet aan hun lot over. Wij proberen deze mensen op alle mogelijk manieren te ondersteunen. En vooral aan te moedigen om vol te houden.” Valery hoopt van harte dat de wetgeving wordt bijgesteld.

Sociale Alliantiedagen 2012 en Dag van Verzet tegen Armoede

Peter de Bie en Hub Crijns zijn beide lid van de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA

De Sociale Alliantie hekelt de samenleving vanwege de erosie van de sociale zekerheid en spoort haar tegelijk aan tot correctie en vernieuwing: het moet en kan anders! Armoede en onzekerheid weg; eerlijk delen terug! Dat vraagt landelijk en lokaal een verandering van beleid. In de Alliantiedagen van 2012 komen de concrete aanzetten daartoe aan bod.

Alliantiedagen 2012

De Sociale Alliantie organiseert, ondersteund door de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA en de Stichting Clip, in het najaar een serie van vijf Alliantiedagen. De start is op vrijdag 5 oktober in Drachten voor de regio Noord (met een eigen programma). In de andere regio's is telkens een zelfde opbouw in het programma met in de ochtend een plenaire zitting en in de middag de keuze uit vijf workshops. De volgende Alliantiedag is op vrijdag 12 oktober in Zutphen voor de regio Oost. De serie Alliantiedagen gaat verder op vrijdag 26 oktober in Amsterdam voor de regio West en op vrijdag 2 november in Roermond voor de regio Zuidoost i.s.m. De Pijler. De laatste Alliantiedag is op vrijdag 9 november in Bergen op Zoom voor de regio Zuidwest. Raadpleeg voor de locaties, programma's en de uitnodiging de site van www.socialealliantie.nl of www.stichtingclip.nl of www.armekant-eva.nl. Alles gaat digitaal via de websites en e-mail. Dus schakel jezelf in en brief het nieuws door aan anderen.

de
Sociale Alliantie

Dag van Verzet tegen Armoede

In de week van 17 oktober is er geen Alliantiedag en kunnen er plaatselijk of regionaal activiteiten georganiseerd worden rond de Dag van

Verzet tegen Armoede. Op veel plaatsen zijn initiatieven gaande. De ATD Vierde Wereldbeweging organiseert traditiegetrouw een activiteit in Den Haag. Een organisatie die activiteiten rond armoede organiseert is de Joseph Wresinski Cultuur Stichting. Deze stichting speelt toneelstukken die gebaseerd zijn op de ervaringen van mensen die door armoede uitgesloten zijn, met en door de mensen zelf. De site van deze Stichting geeft inlichtingen over de gespeelde en te spelen stukken, bovendien de speellijst met waar en wanneer er gespeeld wordt: www.wresinskcultuur.nl/index.php

Betaalbare vakanties? Meld uw project!

Voor wie van een inkomen rond het sociaal minimum moet leven, is vakantie iets dat je je meestal niet kunt permitteren. Toch is het geen overbodige luxe. Juist als je de dagelijkse zorgen van een krappe beurs hebt, heb je behoefte om er af en toe eens uit te zijn.

De werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA is voor de editie *Gids Betaalbare Vakanties* van 2012 op zoek naar kerkelijke initiatieven waarbij goedkope of gratis vakanties aangeboden of mogelijk gemaakt worden. De werkgroep wil de *Gids* uitbreiden met méér projecten van diaconieën en PCT'en. Daarbij wordt het er uitdrukkelijk bij vermeld als het een plaatselijk initiatief is en bestemd voor mensen in een bepaalde plaats of streek. Hebt u zo'n initiatief en wilt u dit gratis vermeld zien, laat het de werkgroep dan weten: werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA, 073-6121939, info@armekant-eva.nl. Zie voor meer informatie over de *gids* www.armekant-eva.nl. Wilt u eens kijken wat voor boekje het is, bestel dan een presentemplaar.

Diaconie in tien woorden

Hub Crijns, directeur van landelijk bureau DISK

Tien diaconale woorden ter inspiratie voor iedereen die al in de diaconie actief is of actief gaat worden. Het vrijwilligerswerk verandert. Er wordt steeds minder van vrijwilligers gesproken, maar van actieve gelovigen. En die actieve gelovige wil geïnspireerd worden en wil zijn of haar persoon ontplooien. Deze brochure gebruikt tien kernwoorden om te laten zien uit welk gelovig perspectief en persoonlijke vaardigheden het diaconale werk bestaat.

Diaconie in tien woorden

Diaconie in tien woorden is geschreven door drs. Ellen Hogema en is uitgegeven door de Stichting Theologisch Vormingswerk Amsterdam (STVA). De STVA organiseert studiedagen en cursussen en begeleidt projecten. Uit een van deze projecten in het dekenaat Amsterdam is deze brochure ontstaan. Vrijwilligers en beroepskrachten spraken in diverse gesprekken over diaconie in de parochie, over de bronnen van inspiratie, welke begeleiding vrijwilligers nodig hebben en hoe je kwaliteit bereikt in het diaconale werk. De resultaten van die gesprekken zijn door Ellen Hogema verwerkt naar tien kernwoorden, die tegelijk tien kwalificaties vormen voor diaconale vrijwilligheid. Een belangrijk punt in deze tien woorden is het spanningsveld, dat ervaren wordt tussen de organisatie van diaconie en de belevingsopbrengst van de medewerkers. Vrijwilligers zoeken steeds meer antwoorden op hun individuele verlangens, belangen, motivaties. Waar decennia lang sociaal plichtsbefes de belangrijkste reden was voor vrijwilligerswerk, geven mensen van nu aan dat hun persoonlijke ontwikkeling en behoeften mede een motivatie is om zich in te zetten voor anderen.

Tien diaconale woorden

De tien woorden die gebruikt worden in deze brochure hangen met elkaar samen. Het zijn: gelovig; persoonlijke ontwikkeling; samenlevingsgericht; empathisch; coöperatief; beschikbaar; betrouwbaar; alert; doelbewust; effectief en tastbaar. Natuurlijk zijn andere woorden te bedenken om de inzet voor diaconie te begripen. Het zijn ook niet de tien geboden van de diaconie. Maar deze tien woorden stonden centraal in de gesprekken van Amsterdamse diaconale vrijwilligers en beroepskrachten. Het is hun ervaring met het diaconale werk, die in deze tien woorden doorklinkt. In de diaconie staat de betrokkenheid bij mensen in nood en de betrokkenheid bij maatschappelijk onrecht centraal. Dat komt onder meer tot uiting in heel concrete diaconale activiteiten, zoals werken bij een voedselbank, het bezoeken van mensen

of het begeleiden van mensen bij schuldhulpverlening. Deze werkzaamheden blijken aantrekkelijk voor vrijwilligers. Je doet zinnig werk, je ervaart gezelligheid met andere mensen en je lenigt nood bij mensen. Het aspect van maatschappelijke relevantie is belangrijk voor de inzet van gelovige mensen.

Persoonlijke kwaliteiten

Ieder mens heeft kwaliteiten en die dimensie vormt het tweede diaconale woord. Het blijkt dat je in het diaconale vrijwilligerswerk eigenlijk heel *all round* moet zijn: je moet medeleven kunnen voelen en tonen, maar ook gezonde zakelijkheid hebben. Je moet praktisch zijn en tegelijk realiteitszin hebben. Maar het begint met het zien van wat de mensen om je heen in hun leven meemaken. Het begint met je eigen ogen open te doen en te zien wat anderen

nodig hebben. En je moet lef hebben. Lef om je open te stellen voor de soms schrijnende nood van je medemensen. Als je echt geraakt wordt, dan verander je. Je kunt niet meer doen alsof onrecht niet bestaat, je kunt niet meer doen alsof sommige mensen buiten de samenleving vallen. Je gaat meedoen.

Tegelijk valt die all-roundheid van die vrijwilliger uiteen te leggen in acht persoonlijke kwaliteiten en dan blijkt weer dat het ideale vrijwilligerstype uiteen kan vallen in acht mensen. Elke kwaliteit kan gedaan worden door een vrijwilliger, die daar geschikte vaardigheden voor heeft.

Er is de kwaliteit van *beleid maken* en deze vrijwilligers zitten vaak in besturen van parochie of Parochiële Caritas Instelling of een oecumenische diaconale samenwerking. Beleid maken heeft met lange termijn te maken, bekendheid van de lokale samenleving, plannen hoe je met geld, mensen en materiële middelen omgaat.

De kwaliteit *bewust worden* mikt erop andere mensen van de nood van medemensen bewust te maken. Dit vraagt om mensen te raken, de ogen te laten openen.

De diaconale kwaliteit *er zijn* staat voor aanwezig zijn, op bezoek gaan, luisteren, meelopen, meegaan.

Iets doen is wat veel diaconale vrijwilligers het liefst doen. Klussen als kerstpakkettenacties, voedselbank maar ook diaconaal spreekuur of formulierenbrigade. Het gaat om letterlijk de handen uit de mouwen te steken.

Samenwerken is een belangrijke diaconale kwaliteit en in veel plaatsen laten diaconale projecten zien dat dit ook oecumenisch kan. Plus met allerlei initiatieven van overheid, vakbond, andere organisaties. Met samenwerken lukt het ook om heel lastige zaken tot een oplossing te brengen.

Oog voor de nood hebben is een voorwaarde om diaconaal actief te zijn. Het lijkt gemakkelijk, maar het is wel de meest gestelde vraag aan diaconale tafels.

Beschrijven van de nood: sociale kaart. Deze kwaliteit hoeft een vrijwilliger niet alleen te doen. Maar het is wel belangrijk om te weten wie er in jouw plaats ook actief is, zodat je op elkaar een beroep kan doen.

Organiseren is een kwaliteit die samenhangt

met netwerken: met personen, organisaties, de gemeente, kerken. Netwerken ontstaan niet vanzelf, maar moet je organiseren. Met gesprekken, adressen, sociale media, internet, enzovoorts.

Tip: kijk op www.rkdiaconie.nl onder het menukopje 'Leren' voor uitgebreide modules rond deze kwaliteiten.

Doel van de tien woorden

Deze brochure is bedoeld om vrijwilligers aan de hand van de tien woorden voor diaconie te sterken in hun motivatie en groeimogelijkheden. Hiermee wordt de kwaliteit van hun diensten bevorderd. De nadruk ligt erop hoe individuele personen zich kunnen ontplooiën in het diaconale werk. Daarnaast is het boekje ook bruikbaar voor hen, die organisatorische verantwoordelijkheden dragen. Zij kunnen tips en inzichten in de tien woorden vinden. De diaconale of pastorale beroepskrachten kunnen deze gebruiken om vrijwilligers en zichzelf te bemoedigen en te stimuleren in het diaconale vrijwilligerswerk. Bemoediging en stimulans kunnen ondersteund worden, ook in het diaconale veld, door vrijwilligersbeleid. Dit beleid maakt voor alle betrokkenen duidelijk welke visie op diaconie er is en wat de taken en verantwoordelijkheden zijn. De termen Vinden, Binden en Boeien zijn vaak leidraad voor beleid. 'Vinden' heeft met werven te maken; 'Binden' met het scheppen van betrokkenheid en 'Boeien' met het interessant maken van vrijwilligerswerk.

Ellen Hogema, *Diaconie in tien woorden*, Stichting Theologisch Vormingswerk Amsterdam, Amsterdam in samenwerking met Free Muskietiers Zoetermeer, 2012, 54 pag., zonder kosten. Wie het gedrukte boekje wil hebben kan € 2,95 overmaken naar ING Banknummer 5965005 t.a.v. STVA te Zeist (tevens naam, adres en postcode vermelden), en krijgt daarna het boekje per post thuisgestuurd (zolang de voorraad strekt). Wie het boekje digitaal wil hebben, kan het in pdf-formaat downloaden op www.rkdiaconie.nl (zie rechts bij 'Nieuw op deze website').

Echt zijn Jonge mensen over leven met aandacht

Hub Crijns is directeur van landelijk bureau DISK

Nijmegen is een stad met veel traditie rond spiritualiteit. Denk bijvoorbeeld aan het Titus Brandsma Instituut. Nijmegen is ook de plaats waar de fraters Maristen zich gevestigd hebben. De kern van de spiritualiteit van de fraters Maristen vind je in de woorden: "aandachtig aanwezig". Deze twee woorden geven weer wat de fraters Maristen, en allen die met hen verbonden zijn, beweegt en bezielt: zij willen met aandacht aanwezig zijn en wel met name bij en voor jonge mensen in deze wereld. Het is vanaf hun oorsprong en stichting door Marcellinus Champagnat (Frankrijk 1817) de missie van de fraters Maristen over de hele wereld zich in te zetten voor het welzijn en de spirituele vorming van jonge mensen.

Een reis naar binnen

Een verbijzondering van deze doelstelling is in Nijmegen te vinden in het project 'Een reis naar binnen'. Een van de meest waardevolle reizen die je kunt maken in je leven is de reis naar binnen: de ontdekkingstocht naar je zelf. Deze reis helpt je jezelf meer en meer te leren kennen en daardoor te bevrijden, om vervolgens met meer bewustzijn, kracht en inzicht je verdere levensweg te vervolgen en hoe... meer en meer met vleugels... Jongeren kunnen bij de Maristen de weg naar binnen maken: met gesprekken, tijdens wandelingen, meditatie, muziek, ontspanningsoefeningen, gedichten of andere schrijfsels, en zo meer. Twee deskundige begeleiders zijn aan het project

verbonden: Clara van de Ven en Gerard de Haan. De naam van Clara komen we tegen in de gesprekken, die Arjan Broers gevoerd heeft met tien jong-volwassenen, waarmee we in het boek *Echt zijn* kennis maken.

Echt zijn

Het boek kent weinig introductie, noch vooraan, noch achteraf. Je valt eigenlijk meteen binnen in het verhaal van een jong mens. Na die kennismaking is er een reflectie, waarin door de interviewer kernen herhaald worden. Door het boek heen staan citaten van auteurs uit verschillende religieuze tradities die iets over de inhoud van

de gesprekken zeggen. Je hebt als lezer de neiging te denken dat er een citaat van de jongere, die aan het woord is, wordt uitgelicht. Maar dat is niet zo. Al lezend merkte ik bij mezelf dat dit afleidt van het verhaal van de mens, die ik aan het ontmoeten ben. Het boek zit doordacht in elkaar en er is veel aandacht gegeven aan de vormgeving. De verhalen zijn geschreven in mooie, directe taal, die een appèl doet op de lezer. Je kan het boekje snel doorlezen, maar vanuit het eerste verhaal leer je al, dat een rustig tempo belangrijk is.

Tochtgenoot van jezelf

Elk verhaal uit het boek is een reis en mij viel op dat de tien jonge mensen allen op zoek zijn gegaan hoe ze van zichzelf een goede vriend, metgezel, tochtgenoot kunnen zijn. Het zijn verhalen die de reis naar binnen laten zien en

Agenda & weetjes

daar doorheen de reis naar buiten, de omgeving, andere mensen, de studie, het werk. De reizen blijken met elkaar samen te hangen: wat je van buiten naar binnen ervaart is van belang als je van binnen naar buiten gaat. Het boek nodigt uit tot kennismaken, proeven van de ervaringen die met de verschillende reizen zijn opgedaan. Lezen en luisteren dus. Je hoeft het niet meteen eens of oneens te zijn, je hoeft geen mening te hebben, je kan jezelf openstellen voor wat er op je af komt. Gaandeweg gaan de personen uit het boek voor je leven, licht hun ziel voor je op. Dat is het opmerkelijke van dit boek. Je gaat als lezer herkennen wat bedoeld wordt met zielsleven. Het gedicht van Jan, dat in het boek is opgenomen en achter op dit tijdschrift staat afgedrukt, is hiervan een treffend voorbeeld.

Op de Weg zijn

Een citaat uit een van de gesprekken, hier met Tom (pag. 29). "Mijn ontmoetingen met Clara van de Ven bij *Een reis naar binnen* hebben dat vertrekpunt verhelderd en richting gegeven. Voor mij is nu de kern: in verbinding zijn, heel concreet, met beide voeten op de grond. Op de Weg, zou ik nu zeggen. Ik wil dat uitdiepen en mensen en plaatsen opzoeken, waar dat wordt geoefend.

Ik ben er opener in geworden, ook bij mijn ouders. En die blijken heel geïnteresseerd te zijn, dat had ik nooit gedacht! Maar het is zo fijn. Ze zien dat het goed met me gaat, dat ik nieuwsgierig ben en enthousiast. Dat is voor hen genoeg, denk ik. En weet je wat? Mijn moeder doet inmiddels aan yoga. En binnenkort geef ik een lachmeditatie en dan komt ze meedoen.

Het is niet moeilijk meer om te kiezen, nu ik mij mezelf kan blijven. Dat wéét je of het klopt. Wat de toekomst brengt weet ik niet: ik heb een sollicitatie lopen op een universiteit,

doe aan bibliodrama en volg trainingen op de Humaniversity. Dat is supergaaf, daar wil ik zeker mee verder. Heftig is het daar, ook emotioneel, als je op weerstanden stuit zoals angst en oude pijn. Maar ik heb daar mensen ontmoet van wie ik vrijwel niets wist maar die ik in een meditatie leerde kennen op een dieper niveau. Dat je elkaar aankijkt en weet, jij bent een vriend. Dat bestaat. En het is heel erg *echt*."

Leven met aandacht

Tien jonge mensen laten zich in dit boek via hun gesprek met Arjan Broers kennen: krachtig, onzeker, verdrietig, worstelend, genietend, ongedurig. De keuzes voor studie en werk, voor seksualiteit en relaties, van huis weggaan de wereld in, het komt allemaal aan bod. De tien mensen blijken zoekers te zijn: sommigen intens en voortdurend, en anderen langzamer maar toch. Via zichzelf, diverse omwegen, zijn ze in contact gekomen met de fraters Maristen en het project 'Een reis naar binnen'. Zo zijn ze op zoek kunnen gaan naar de weg die voor hen begaanbaar is. De tien jonge mensen zijn voor de lezers leraren geworden, gidsen die invoeren in *myste*, het geheim van het leven. *Mystagogie* is een moeilijk woord, maar dat is wel wat deze mensen via hun levensverhalen doen: invoeren in het geheim van dat leven.

Arjan Broers, *Echt zijn. Jonge mensen over leven met aandacht*, met foto's van Bram Budel, Valkhof Pers, Nijmegen, ISBN 9.789056.253790, fullcolour, 72 pag., € 12,95.
www.eenreisnaarbinnen.nl
www.stiltehuis-nijmegen.nl
www.huisvanaandacht.nl
www.aandachtigaanwezig.zijn.nl
www.maristen.nl

In juni jl. heeft het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad afscheid genomen van voorzitter Henk Meeuws.

Hij heeft het LKDB sinds eind 1999 met vaste hand geleid. Henk heeft de voorzittershamer overhandigd aan Jozef Wissink, tot voor kort hoogleraar praktische theologie in Tilburg. In ieder geval blijft de voorzitter van het LKDB iemand die diaconaal van wanten weet.

Op 29 september 1987 organiseerden Arbeidspastoraat DISK en de Raad van Kerken in Nederland de Conferentie 'De Arme Kant van Nederland'. De resultaten werden gepubliceerd in het gelijknamige boek. Zo ontstond de kerkelijke campagne tegen verarming en verrijking. Op 29 september 2012 wordt in Amersfoort het Symposium Rijk & Arm georganiseerd. Niet toevallig 25 jaar later. Lees verder op www.armekant-eva.nl.

Het Bisdom Haarlem organiseert op 10 en 11 november 2012 weer een Diaconaal Weekend, te houden in alle parochies. Het thema 'Bondgenoten' geeft aanleiding om samenwerking aan te knopen met allerlei diaconale activiteiten, die in de samenleving gaande zijn. Zoals Schuld-HulpMaatje, Present, de voedselbank, het Maatschappelijk Werk, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. De Diocesane Dienst Caritas maakt werkmateriaal. Er is een digitale brochure gemaakt voor het weekeinde. Kijk op <http://www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/?p=dep&ids=diakonie>.

Solidair Friesland organiseert van 19-21 oktober 2012 een Diaconaal jongerenweekend. Het weekend is bedoeld voor katholieke jongeren uit Friesland van 15-25 jaar, maar andere jongeren die zich aangesproken voelen door het programma zijn ook van harte welkom. Het weekend is heel geschikt om op te nemen in het jongerenprogramma van je parochie, bijvoorbeeld voor de 15+ groep of als activiteit na het vormsel. Ook kan het weekend ingezet worden als Maatschappelijke Stage. Meedoen kost 15,- euro per persoon. Je kan jezelf of je groep nu alvast opgeven bij Elziena Taute, jongerenwerker bij Solidair Friesland. Voor meer informatie: bel 058-2130046 of mail naar: etaute@solidairfriesland.nl

Op vrijdag 5 oktober 2012 bent u welkom op de inspiratiebijeenkomst 'SamenWerken en Kansen benutten!'. De bijeenkomst wordt gehouden in 'De Arke', Flevo 161 in Drachten en duurt van 9.30 uur tot 13.00 uur. Aansluitend is er een lunch. De Nationale Ombudsman Alex Brenninkmeijer zal als gastspreker speechen over 'De burger en de bureaucratie'. Er zijn workshops over praktische lokale armoedeaanpak. Dagvoorzitter is Rene Koster, presentator van Omrop Fryslân. Informatie over de bijeenkomst en de activiteiten van de Sociale Alliantie Fryslân kunt u vinden op de website: www.socialealliantiefryslan.nl. Met deze dag opent de serie Alliantiedagen 2012 van de Sociale Alliantie (zie ook op pag. 34 in dit nummer). Lees meer hierover op o.a. www.armekant-eva.nl.

Cordaid Programma Nederland

Cordaid Programma Nederland helpt op diverse manieren om diaconaal werk in parochies en in Nederland mogelijk te maken. Zo is de vernieuwing van *Diakonie & Parochie* door Cordaid Programma Nederland ondersteund.

Project indienen

Maakt u zich met uw stichting of vereniging sterk voor de meest kwetsbaren in Nederland? En kunt u daar wel wat extra steun bij gebruiken? Organiseert u als serviceclub een goed doel? En wil u uw opbrengst verdubbelen? Dien dan een aanvraag in bij Projecten Nederland. Met dit fonds steunt Cordaid diaconale projecten, met een nadruk op vrouwen en armoede. Als u meer wilt weten hoe Cordaid u kan ondersteunen, bezoek dan de site www.cordaid.nl. Kijk in de menubalk op Steun voor uw project.

Cordaid Programma Nederland
Postbus 16440
2500 BK Den Haag
T: 070 31 36 255
E: info@cordaid.nl

Cordaid Bond Zonder Naam

Een van de aanvragen die Cordaid Bond Zonder Naam binnenkreeg via het maatschappelijk werk, was afkomstig van een Chinees echtpaar dat hier legaal verblijft. Toen het stel een kind kreeg, vertelde niemand hen dat voor de baby een verblijfsvergunning aangevraagd moest worden- ook niet bij de geboorteaangifte. Gevolg: het kind werd als illegaal beschouwd, de zorg- en huurtoeslag van het gezin werden stopgezet en het in de ogen van de belastingdienst onterecht ontvangen bedrag werd teruggevorderd. Cordaid Bond Zonder Naam zorgde dat de ouders de schuld konden afbetalen. Ook is beroep aangetekend tegen de beslissing van de belastingdienst. Meer weten?

Klik dan op www.cordaidbondzondernaam.nl.
Cordaid Bond Zonder Naam
Postbus 16437
2500 BK Den Haag
T: 070-3136220
E: info@cordaidbondzondernaam.nl

Donateurs

De Diaconale Alliantie zoekt voor de site www.rkdiaconie.nl donateurs. Het opzetten en bijhouden van deze digitale ontmoetingsplek kost geld. We zijn geholpen met elke bijdrage, klein of groot. Uw financiële gift maakt de instandhouding van deze diaconale website mogelijk.

Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad (LKDB), Kamer van Koophandel 41183443, Bankrekening nummer 171432, ten name van beheersstichting LKDB, onder vermelding van "Gift Diaconale Alliantie".

Abonneer u op *Diakonie & Parochie*

De kosten voor de jaargang 2012 bedragen € 20,00, inclusief portokosten. Na opgave ontvangt u de resterende nummers van de jaargang thuisgestuurd. De kosten voor de jaargang 2013 zullen hetzelfde zijn, inclusief portokosten. Voor dat bedrag heeft u een praktisch diaconaal vaktijdschrift, waardoor u op de hoogte blijft van de ontwikkelingen op het katholieke diaconale terrein.

Mail uw volledige adresgegevens naar administratie@rkdiaconie.nl

Diakonie & Parochie

Wat is dit voor een tijdschrift?

Onder *Diaconie* verstaan we:

“Het handelen vanuit en door kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen dat gericht is op het voorkómen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving.” (Crijns H., e.a., *Barmhartigheid en gerechtigheid*, 2004, pag. 392).

Diakonie & Parochie is een tijdschrift dat speciaal naar parochies en Parochiële Caritas Instellingen kijkt. Het wil de lezers helpen parochies te doen uitgroeien tot meer diaconale gemeenschappen.

Diakonie & Parochie is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad, een werkgroep van de diaconale dienstverleners uit de bisdommen en enkele landelijke katholieke diaconale organisaties. Het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad vormt ook de redactieraad. Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar.

Abonnementsprijs € 20,00 in 2012, losse nummers: € 5,00 excl. porto.

Voor abonnementen en bestellingen:

LKDB, Luybenstraat 17, 5211 BR 's-Hertogenbosch.

E-mail met opgave van alle adresgegevens: administratie@rkdiaconie.nl

Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november.

Het tijdschrift werkt nauw samen met de site van de Diaconale Alliantie www.rkdiaconie.nl

Kijk voor meer diaconale voorbeelden en meer diaconale spiritualiteit op deze site. Doe er zelf aan mee.

Vraag een inlogcode aan. Bezoek www.rkdiaconie.nl

Colofon

Aan dit nummer van *Diakonie & Parochie* werkten mee: Toos Beentjes, Peter de Bie, Tamara Breton, Hub Crijns, Gerard Groener, Elly de Haan-Verduyn, Cecile de Jong, Mieke Kerkhof-Scheenaard, Bart Koet, Henk Meeuws, An Meijer, en Hub Vossen.

Eindredactie: Hub Crijns.

Foto omslag: Hub Crijns.

Redactie en uitgever: LKDB, 's-Hertogenbosch.

Opmaak: VanEckDesign, Boskoop.

Druk: Drukkerij Accuraat Breda.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld. Uitgezonderd zijn foto's, gedichten en cartoons.

ISSN 0922-9647

Meditatief

Je bent dichterbij dan je denkt

Gedicht van Jan

Probeer er iedere dag wat van te maken.
Het kan altijd beter, maar ook slechter.
Probeer dat te beseffen!
Het kan moeilijk zijn,
omdat je altijd denkt aan de mooie momenten dat je niet opgesloten zat.

Maar ik bid tot God en al komt je gebed niet meteen over,
verman jezelf en geef nooit op; dus blijf hopen en blijf sterk.
Want geloof en bidden hoeft je niet alleen in de kerk.

Heb respect, dan krijg je respect.
Praat met je medemens dan praat de medemens tegen jou.
Geef je pijn, dan krijg je pijn.
Hoe donker het ook is, probeer aan lichte momenten te denken.
Ontvang, zoals je ontvangen wil worden.
Dus als je leeft volgens deze zinnen,
blijf je lachen in deze donkere orde.

Geef niet op.
Wanneer de dingen niet gaan, zoals je zou willen.
Wanneer alles lijkt tegen te zitten,
Geef niet op als het niet gaat, zoals je had gewenst.
Ook al lijkt het of de hele wereld zich tegen je keert.

Blijf knokken, blijf hopen.
Het komt goed, je zult zien.
Achter de wolken schijnt altijd de zon.
Geef alles wat je hebt, juist nu.
Want je bent dichterbij dan je denkt!

*Uit: Echt zijn. Jonge mensen over leven met
aandacht, pag.57*